

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ÖĞRENCİLERDE AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞININ İNCELENMESİ:
BİR İLÇE OKULLARI ÖRNEĞİ**

Servet ERKOL

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Prof. Dr. Sabit MENTEŞE

TUNCELİ – 2024

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÖĞRENCİLERDE AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞININ İNCELENMESİ:
BİR İLÇE OKULLARI ÖRNEĞİ

Servet ERKOL
(21001203)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Prof. Dr. Sabit MENTEŞE

TUNCELİ-2024

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ÖĞRENCİLERDE AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞININ İNCELENMESİ:
BİR İLÇE OKULLARI ÖRNEĞİ**

Servet ERKOL
YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Bu tez.../.../2024 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından **oybirliği** ile kabul edilmiştir.

İmza	İmza	İmza
Prof. Dr. Haydar EFE (Binali Yıldırım Üniversitesi)	Prof. Dr. Sabit MENTEŞE (Munzur Üniversitesi)	Doç. Dr. Handan BOYALI (Munzur Üniversitesi)
BAŞKAN	DANIŞMAN	ÜYE

Bu tez, Enstitümüz Kültür ve Sanat Yönetimi Anabilim Dalı'nda hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Altuğ KAZAR
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu”ndaki hükümlere tabidir.

.../.../2024

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İmza
Servet ERKOL

Danışman
Prof. Dr. Sabit MENTEŞE

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimimin ders dönemi ve tez döneminde çok büyük emeği ve katkısı olan, özellikle tez çalışması sürecinde gerek akademik bilgi ve tecrübesiyle gerek sabrı, anlayışı ve hoşgörüsüyle desteğini ve güler yüzünü esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Sabit MENTEŞE'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Servet ERKOL
TUNCELİ-2024

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	I
TEŞEKKÜR.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
TABLOLAR LİSTESİ	V
KISALTMALAR LİSTESİ	VI
ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları/Kısıtları	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları/Sayıltıları	4
1.6. Araştırma İzni.....	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	5
2.1. Kavramsal Çerçeve.....	5
2.1.1. İletişim.....	5
2.1.2. İnternet nedir?.....	6
2.1.3. Sanal iletişim nedir?	8
2.1.4. Akıllı telefon nedir?.....	9
2.1.5. Bağımlılık nedir?	11
2.1.6. Akıllı telefon bağımlılığı nedir?	13
2.1.7. Akıllı telefon bağımlılığının olumsuz etkileri	15
2.1.8. Okul çağı öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığı için risk faktörleri.....	16
2.1.9. Öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığını önleme stratejileri	17
2.1.10. Üniversite öncesi eğitim ve öğrenciler	22
2.1.10.1. Örgün eğitim.....	22
2.1.10.2. Yaygın eğitim	24
2.2. İlgili Araştırmalar	25
2.2.1. Yurt dışında yapılan araştırmalar	25
2.2.3. Yurt içinde yapılan araştırmalar	26
3. YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Evren ve Örneklem.....	28
3.2.1. Araştırmaya katılanların akıllı telefon günlük kullanma süresi, kullandıkları akıllı telefon markası, akıllı telefon kullanımının yaşamlarını etkileme düzeyi	30
3.2.2. Araştırmaya katılanların akıllı telefon kullanma amacı	31
3.2.3. Araştırmaya katılanların akıllı telefonda en çok kullanılan sosyal medya türü	32
3.3. Verilerin Toplanması.....	32
3.3.1. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa formu (ATBÖ-KF)’a ilişkin bilgiler.....	33
3.3.2. Araştırmada kullanılan akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa form (ATBÖ-KF) için geçerlik ve güvenirlik analizleri.....	33
3.3.2.1. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa form (ATBÖ-KF) güvenirlik analizi	33
3.3.2.2. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa form (ATBÖ-KF) geçerlik analizi.....	35
4. BULGULAR	36
4.1. Öğrencilerde Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeyi Nedir? Alt Amaç Problem Cümlesine İlişkin Bulgular	36

4.2. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçek Puanları Cinsiyete Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? Alt Amaç Cümlesine İlişkin Bulgular.....	37
4.3. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçek Puanları Okul Düzeylerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? Alt Amaç Cümlesine İlişkin Bulgular ...	38
4.4. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılığının, Sınıf Düzeylerine Göre Farklılıkları	39
4.5. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçek Puanları Ebeveynlerinin Gelir Düzeylerine Göre Farklılığı	39
4.6. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçek Puanları Ebeveynlerinin İş ve Mesleklerine Göre Anlamlı Bir Farklılığı.....	40
4.7. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılığının, Annelerinin Mesleklerine Göre Farklılıkları.....	41
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	42
5.1. Tartışma	42
5.2. Sonuç ve Öneriler	46
6. KAYNAKLAR.....	47
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Hozat İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 2023-2024 eğitim öğretim takvim yılı ortaokul ve lise verileri.....	29
Tablo 3.2. Araştırmaya katılanların kişisel özellikleri için yüzdelik ve frekans Dağılımı (N=144)	29
Tablo 3.3. Katılımcıların akıllı telefon günlük kullanma süresi, akıllı telefon markası, yaşamlarını etkileme düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımı....	30
Tablo 3.4. Akıllı telefon kullanma amacı yüzde ve frekans dağılımı.....	31
Tablo 3.5. Akıllı telefonda en çok kullanılan sosyal medya yüzde ve frekans dağılımı...	32
Tablo 3.6. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa form (ATBÖ-KF) alfa katsayısı değerleri.....	34
Tablo 4.1. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeğine katılma düzeyleri.....	36
Tablo 4.2. Akıllı telefon bağımlılığı ifadelerine katılma düzeyleri.....	37
Tablo 4.3. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının cinsiyetlerine göre testi sonuçları.....	37
Tablo 4.4. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının okul türlerine göre farklılıkları...	38
Tablo 4.5. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının sınıf düzeylerine göre tek yönlü varyans analiz (ANOVA) sonuçları.....	39
Tablo 4.6. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının aile gelir düzeylerine göre tek yönlü varyans analiz (ANOVA) sonuçları.....	40
Tablo 4.7. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının babalarının mesleklerine göre tek yönlü varyans analiz (ANOVA) sonuçları.....	40
Tablo 4.8. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının annelerinin mesleklerine göre tek yönlü varyans analiz (ANOVA) sonuçları.....	41

KISALTMALAR LİSTESİ

TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu
VoIP	: İnternet Aracılığı ile Telefon Görüşmeleri Yapabilme
ATBÖ-KF	: Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği Kısa Formu
MÖ	: Milattan Önce
URL	: Tek Tip Bir Kaynak Bulucu

ÖZET

Bağımlılık herhangi bir kimsenin, herhangi bir madde, etkinlik, nesne veya davranışa hayatının diğer faaliyetlerini dışlayacak ya da kendisine ve başkalarına zihinsel sosyal ya da fiziksel olarak zarar verecek şekilde müptela olma halidir. Çok ve çeşitli bağımlılık türleri yanında önemli bir bağımlılık türünün de teknoloji bağımlılığı olduğu görülmektedir. Günümüzde teknolojik gelişmelerin baş döndürücü şekilde gelişmesi hayatımızın her alanına dâhil olması uzak ve yakın kavramlarını yeniden düşünmemizi gerekli kılmıştır. Cep telefonu teknolojisindeki hızlı gelişmeyle beraber, geçmiş dönemlerde birini aramak ya da birine mesaj atmak için ilk zamanlarda kullanılan standart cep telefonları yerini, günlük hayatımızı çok daha kolaylaştıran son teknoloji akıllı telefonlara bırakmıştır. Ancak öte yandan yaşamın ayrılmaz bir parçası durumuna gelen akıllı telefonlara yönelik bağımlılıkların da giderek yükseliş gösterdiği, bunun okul öncesi dönemlere kadar gerilere gittiği görülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı 2022-2023 eğitim öğretim yılı Tunceli ili Hozat ilçesi Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokul ve lisede öğrenim görmekte olan öğrencilerin akıllı telefon kullanım düzeyinin öğrencilerin bazı demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Nicel araştırma kapsamında genel tarama modelinde desenlenen araştırmanın verileri Kwon ve arkadaşları tarafından geliştirilen ve Noyan ve arkadaşlarınca Türkçeye uyarlanan “Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği Kısa Formu (ATBÖ-KF)” Mayıs- Haziran 2023 tarihleri arasında yüz yüze uygulanarak toplanmıştır. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan ölçeğin parametrik testlerin kullanılmasına uygun olduğu görülmüş ve analizlerinde frekans, yüzdelik, aritmetik ortalama gibi test analizleri yanında, farkın anlamlılığı için T Testi ve Tek Yönlü Varyans analizi istatistiksel veri analiz tekniklerinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda akıllı telefon bağımlılık düzeyi ortalamasının 3’ün altında çıkması, öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının olmadığına, ancak ölçümlerin ortalamasının hemen altında çıkması risk unsuru durumunda olduğuna yorumlanırken, bağımlı-bağımsız değişkenler arasındaki fark ise anlamlı çıkmamıştır ($p<.005$). Araştırma bulgularına göre bağımlılık alt sınırında bulunan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyinin risk unsuru taşıdığı, bu yönüyle bulguların uyarıcı olduğu, ebeveynlerin, toplumun ve özellikle okul ve ilgili kurum ve kuruluşların görünen tehlikeye karşı önlem almaları önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akıllı telefon, öğrenci, eğitim, bağımlılık, teknoloji

ABSTRACT

Investigation of Smartphone Addiction Among Students: A District Schools Example

Addiction is the state of being addicted to any activity, substance, object or behavior in a way that excludes other activities of one's life or causes physical, mental or social harm to one self and others. In addition to many and various types of addiction, it seems that an important type of addiction is technology addiction. Today, the dizzying development of technological developments and their inclusion in every aspect of our lives has made it necessary for us to rethink the concepts of far and near. With the rapid development in mobile phone technology, the standard mobile phones used in the past to call someone or send a message to some one have been replaced by state-of-the-art smart phones that make our daily lives much easier. However, on the other hand, it is seen that addiction to smartphones, which have become an integral part of life, is on the rise, and this goes back to pre-school periods. In this context, the aim of the research was determined to examine whether the smart phone usage level of student sstudying in secondary and high school saffiliated to the National Education Directorate of Tunceli province Hozat district in the 2022-2023 academic year varies significantly according to some demographic characteristics of the students. Within the scope of quantitative research, the data of the research designed in the general survey model were collected by applying the "Smartphone Addiction Scale Short Form (ATBÖ-SF)", developed by Kwon et al. and adapted to Turkish by Noyan et al., face to face between May and June 2023. The scale, for which validity and reliability studies were conducted, was found to be suitable for the use of parametric tests, and in addition to test analyzes such as frequency, percentage, arithmetic mean, T Test and One-Way Variance Analysis were used to determine the significance of the difference using statistical data analysis techniques. As a result of the analysis, the average smart phone addiction level being below 3 was interpreted as the students not having smart phone addiction, but the measurements being just below the average indicating a risk factor, while the difference between the dependent and independent variables was not significant ($p < .005$). According to the research findings, the smart phone addiction level of students at the lower limit of addiction carries a risk factor, in this respect the findings are warning, and it is recommended that parents, society, and especially schools and relevant institutions and organization take precautions against the apparent danger.

KeyWords: Smartphone, student, education, addiction, technology

1.GİRİŞ

Bilim ve teknikte ilerlemenin inanılmaz boyutlara ulaştığı günümüzde, bir yapbozun parçaları gibi birbiriyle ilintili olarak sosyal hayatın da bu hızlı değişim ve dönüşüme ayak uydurduğu görülmektedir. Teknolojik gelişmelerin baş döndürücü şekilde gelişmesi hayatımızın her alanına dâhil olması uzak ve yakın kavramlarını yeniden düşünmemizi gerekli kılmıştır (Gürkan ark., 2022). Cep telefonu teknolojisindeki hızlı gelişmeyle beraber, geçmiş dönemlerde birini aramak ya da birine mesaj atmak için ilk zamanlarda kullanılan standart cep telefonları yerini, günlük hayatımızı çok daha kolaylaştıran son teknoloji akıllı telefonlara bırakmıştır. Akıllı cep telefonu kullanıcıları eskiden bilgisayarla yapılabilecek iş ve işlemleri günümüzde akıllı cep telefonları aracılığıyla rahatlıkla yapabilmektedir (Çakır ve Oğuz, 2017). Akıllı telefonlarla istenilen verilere basit ulaşım, verilerin paylaşımı, iletişim imkânlarının artması, müzik dinleme, fotoğraf çekimi, sosyal medya kullanımı, arkadaş edinebilmeyi kolaylaştırması, çevrim içi ve çevrim dışı oyun oynama, bankacılık işlemlerinin hızlanması ve internet sitelerinden çevrimiçi alışveriş gibi insan hayatını basitleştiren ve müspet etkiler sunan pek çok aktivite gerçekleştirilmektedir (Şimşek ve Zabun, 2019). Ancak giderek farklı amaçlar için kullanılan akıllı telefonların beklenen yaşamı kolaylaştırıcı etkileri yanında, önemli bir etkisinin bağımlılık şeklinde kendisini gösterdiği görülmektedir. Farklı yaş grupları yanında üniversite öncesi eğitim düzeyinde öğrenciler arasında da yaygın bir kullanım alanı bulan akıllı telefonların yapılan araştırma bulgularına göre bağımlılık düzeyinde etkilerinin görülmesi, dikkatleri bu eğitim düzeyi bireyler üzerine yoğunlaştırmış görünmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmanın ana temasını üniversite öncesi eğitim kademesi öğrencilerde akıllı telefon bağımlılık düzeyinin incelenmesi oluşturmuştur.

1.1. Problem Durumu

İletişim; canlıların, özellikle insanların anlaşabilmek için duygularını, bilgilerini, fikirlerini görsel ve işitsel simgeleri kullanarak karşılıklı olarak etkileşim halinde bulunma halidir. Diğer bir ifadeyle iletişim, simgeler aracılığıyla bir kişiden ya da gruptan diğerine (veya diğerlerine) bilginin, fikirlerin, tutumların veya duyguların iletimi (Bülbül'den akt. Çakır ve Topçu, 2005) bir kaynak ve alıcı arasındaki bilgi alışverişinin bir kanal yoluyla gerçekleştirilerek iletiye anlam kazandırma sürecidir. İlk çağlarda oldukça sınırlı araçlar

sayesinde gerçekleşen iletişim, bilim, teknik ve teknolojik araçların gelişmesiyle gelinen noktada kitleselleşmiş ve baş döndürücü hıza ulaşır olmuştur. Nitekim tarih öncesi, duman işareti ile tek bir araçla gerçekleşen iletişim, MÖ 3100 – 2500’lü yıllara gelindiğinde çivi yazısı ile ikinci aracına ulaşmıştır. Akabinde 1.-2. Yüzyıllara gelindiğinde üçüncüsü olan kurye mektupları ile yeni aracına ulaşan iletişim, MÖ 2900-3500 yıllarında posta güvercinlerini kullanır olmuştur. 17. Yüzyıl gelindiğinde iletişim muazzam bir gelişmeye tanıklık etmiştir. Artık gazete denen günlük bilgilerin kitlelere ulaşmasını sağlayan araç devreye girmiş ve böylece alanı ve hızı yanında, iletişim içinde bulunan bireylerin sayısında görülmemiş bir artışa ulaşılmıştır. Kitaplar ilk zamanlar gazeteye göre oldukça sınırlı bir kesimin, elit sınıfın iletişim aracı durumundadır. 1784’lerde posta arabaları bilgi, haber vs. taşıyıcı aracı olma sürecine dâhil edilmiştir. Telgrafın 1791-95 yıllarında icadı ve kullanılır duruma gelmesi posta arabalarını iletişim dünyasındaki etkisini zayıflatırken, diğer bir gelişmeye yol açmıştır. 1837-40’lı yıllarda posta pulunun posta hizmetlerine dâhil edilmesi. Kıtalararası döşenen kablolar 1850’ler-60’larda mümkün olabilmiş, böylece iletişim kıtalararası düzeye çıkmıştır (Barbier, 2001; Güneş, 2013:290). 1870’lerde bulunan telefon, iletişim sürecinde kullanılan ilk iletişim aracını takip eden ikinci, üçüncü ve dördüncünün bulunuşu arasında geçen süreyi çok daha kısaltarak, yeni gelişmelerin habercisi ve uygulayıcısı olmuştur. Bu durum, diğer bir ifadeyle bu yeni gelişme 1900’lerde radyonun sürece dâhil edilmesiyle daha etkili olması yanında, iletişimde ve iletişim araçlarının geliştirilmesi önündeki tüm engelleri de ortadan kaldırmıştır. Nitekim 1920’lerde hava postası, 1960’larda iletişim uydularının devreye alınması, böylece canlı yayınların TV’ler aracılığı ile insanlığın hizmetine sunulması, 20. yy. başlarında ise internetin (e-posta yoluyla anlık iletişime imkân verilmesi) sürece dâhil olmasıyla yaşanan değişim 21. yy. başlarında mobil haberleşme ile mobil telefonlar diğer adıyla akıllı telefonların kitlesel kullanıma geçmiş, böylece iletişimde beklenmedik hız, süreklilik ve neredeyse tüm dünya insanların biri biriyle yakınlaşmasını sağlayarak, küreselleşmenin önemli bir sac ayağını tamı tamına yerine oturtmuştur (Güneş, 2013). Diğer bir ifadeyle iktisadi boyutta küreselleşme, iletişim boyutunda da tamamlanır olmuştur. Ancak burada sorun, iletişim araçlarının insanlar yönünden yeterli miktarda ulaşılır olmadığı sorunu bu kez mobil telefonlar aracılığı ile fazlalaşır duruma gelmiş olmasının, giderek bağımlılık düzeyine çıkar duruma gelmiş olmasıdır (Aydoğan, 2013; Baldini, 2000; Barbier ve Lavenir, 2001; Aymaz, 2018).

Geçtiğimiz on beş yılda birçok ülkede çocukluk döneminde mobil cihaz kullanımı önemli ölçüde artış göstermiştir (Rideout, Saphir, Pai ve Rudd, 2013). İngiltere’de yakın zamanda yapılan bir araştırma, çocukların çevrimiçi ortamda TV izlemekten daha fazla zaman harcadıkları, çocukların çevrimiçi olmak için en sık kullandıkları cihazların tabletler ve akıllı telefonlar olduğu tespiti yapılmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2021). Diğer ülkeler için yürütülen benzer çalışmalar, daha fazla Asyalı çocuk ve ergenin akıllı telefon bağımlılığı geliştirdiğini ileri sürmektedir (Çelik, 2020; Çelik ve Ulusoy, 2019; Ektirici oğlu ve ark, 2020; TÜİK, 2022) giderek küçük yaşlara doğru bir yönelmenin, üniversite öncesi eğitim kademesinde okuyan bireylerde akıllı telefon bağımlılığının her geçen gün artış gösterdiği yönündedir. Durum böyle olunca ülke geneli her eğitim kademesi öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığının neden ve sonuçları ile, öğrencilerin bazı demografik özelliklerine göre incelenmesinin veri bazında sağlıklı verilerin elde edilmesine ve böylece yapılan durum tespiti sonucu karar vericilerin, çocuk ve gençlerde ortaya çıkabilecek olumsuzluklara yönelik zamanında anlamlı kararlar almalarına katkı sunması sağlanmış olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; ortaokul ve lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini bazı demografik özelliklerine göre incelemek ve elde edilecek veriler ışığında birtakım öneriler geliştirmektir. Bu amaçla aşağıdaki soruların yanıtları bulunmaya çalışılmıştır:

1. Öğrencilerde akıllı telefon bağımlılık düzeyi nedir?
2. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları okul düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları ebeveynlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları ebeveynlerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları ebeveynlerinin iş ve mesleklerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırma birkaç boyutta önemli görülmüştür. Bunlardan ilki, yapılacak araştırma ile elde edilecek bulgular ışığında üniversite öncesi eğitim kademesinde okumakta olan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyinin durum tespiti ile yapılan benzer araştırmalara katkı sunması, ikincisi var olan durumdan yola çıkarak okulun, kamu yönetiminin, ebeveynlerin ve toplumsal sorumluluk üstlenmiş kurum ve kuruluşların çocuk ve gençlere yönelik sağlıklı karar almalarına katkı sunması, diğer taraftan araştırmanın yapıldığı ilçe okulları akıllı telefon bağımlılık bulguları, ilçe düzeyinde öğrencilere yönelik alınabilecek kararlara katkı sunması beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları/Kısıtları

Bu araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılında Tunceli ili Hozat ilçesi ortaokul ve lise öğrencileri ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları/Sayıtları

Bu araştırmanın varsayımları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları geçerli ve güvenilirlerdir
2. Öğrenciler veri toplama araçlarında yer alan soruları içten ve samimice yanıt vermişlerdir.

1.6. Araştırma İzni

Araştırmacının 02/03/2023 tarihli ve 7377 sayılı başvurusu üzerine Araştırma izni Munzur Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik kurulun 2023/06—06 No'lu Kararı ile alınmıştır (EK: 1).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Kavramsal Çerçeve

2.1.1. İletişim

İletişim Latince “commonico” olarak telaffuz edilmektedir ve “paylaşma, ortaklaşma anlamına gelmektedir (Haley ve Eroğlu,1988,2013) ise iletişimi tarafların bilgi/sembol üreterek birbirlerine iletme ve bu iletileri anlama, yorumlama süreci, (Türk Dil Kurumu (TDK)) sözlüğünde iletişim, duygu ve düşüncelerin, akla uygun şekilde başkalarına aktarılması, bildirim ve haberleşme olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Esasında iletişim canlılar arasında gerçekleşen bir olgudur. Karşılıklı biri birini anlama, bir bilgi veya bir imgeyi anlamlaştırarak karşılıklı diğer canlı ve canlılarla paylaşma sürecidir. Ancak insanlar süreç içerisinde diğer canlılardan farklı olarak iletişimi ve araçlarını hem geliştirmişler ve hem de çeşitlendirmişlerdir (Erkan, 1998: 134; Dursun 1998: 154; Drucker 1994: 33-34). En önemlisi ise iletişimi bilimsel bir sistem üzerine oturtturarak kapasite, hız ve kitleselleştirerek diğer canlılardan tamamen farklı bir konuma geçmişlerdir.

İnsanlık tarihinin en başında insanlar duygular, mimikler ve vücut hareketleri gibi doğal araçlar yanında, antropologların araştırmalarına insanların barınak olarak kullanmak durumunda kaldıkları mağara duvarlarına yaptıkları çeşitli hayvan ve insan resimlerini önemli birer iletişim aracı olarak kullandıklarını göstermektedir (Kınal, 1983). Bu durum aynı zamanda “Ön Asya Medeniyeti” olarak kabul edilen Mısır, Mezopotamya ve Anadolu tarihinde ilk çağlarda yazı dilinin sınırlı da olsa iletişim araçlarının kullanıldığının da bir göstergesidir (Kınal, 1983). 1450 yılına gelindiğinde artık yazı dili hem çeşitlenmiş ve hem de oldukça zenginleşmiştir. Gutenberg’ in matbaayı bulmasıyla yazı dilinin iletişimde insan becerilerini geliştirdiği ve coğrafyalar arası iletişimi sağladığı yanında basılan kitaplar, ticaret kolonileri sayesinde, dünyanın çeşitli yerlerine ulaşma imkânı da bulmuştur (Baktimur, 2018). Böylece iletişimde matbaanın devreye girmesiyle dinler, siyasi düşünceler, sanat akımları, edebiyat gibi alanlar yanında, dünyanın farklı yerlerinde yeni gelişmeler meydana gelmiş ve bunlardan biri de bilginin daha fazla insan tarafından paylaşılabilecek duruma gelmiş olmasıdır. Diğer önemli bir gelişme, Alexander Graham Bell tarafından 1876 yılında telefonun icadıdır (URL-1).

Telefon, uzaktaki iki kişinin iletişim kurmasını sağlayan bir cihazdır. Dönüşümü ve geliştirilmesi sonucu iletişimde çığır açmıştır. Önceleri klasik bir araç iken, 21. Yüzyıla gelindiğinde son nokta (İnternet Aracılığı ile Telefon Görüşmeleri Yapabilme (VoIP)), diyebiliriz. İnternet bağlantınız varsa, VoIP ile geleneksel telefon hizmetine ihtiyaç duymadan herkesi ile iletişim kurabilirsiniz (URL-2).

Bu durum insanlar arasında davranışlarda da değişime neden olmuştur. Telefonun klasikten akıllı olana dönüşümü ise daha farklı sonuçlar doğurmuştur. İletişimin belli başlı araçlar olmadan işlevsel bir duruma çıkması mümkün görünmemektedir. Nitekim ihtiyaç doğrultusunda insanoğlu bilgi ve becerisinin en basitinden en muazzamına çok ve farklı iletişim araçlarına dönüştürerek iletişim araçlarını geliştirmek durumunda kalmıştır. Önceleri ateşin dumanını kullanan insanoğlu, bugün artık kitap, gazete, telgraf, telefon, radyo, televizyon, bilgisayar ve nihayet interneti bularak dünyayı sanal bir köye dönüştürmüştür. Böylece iletişim şekil, içerik, yön ve işlev bakımından akıllı telefon teknolojisi ile farklı bir boyut kazanmıştır.

İletişim; bir fikrin, duygunun ve bilginin bir kimseden diğer birine geçme sürecidir. Ayrıca iletişim, bireyleri birbirine bağlayan ve bireylerin sosyal gruplar halinde ve ahenkli bir şekilde bir arada çalışmalarını temin eden bağ anlamına da gelmektedir. Duygu, düşünce ve fikirlerin doğru olarak aktarılması için, geçerli ve doğru bir iletişim sürecinin kurulması gerekmektedir. Yazılı ve sözlü olmak üzere, iki bölümde değerlendirilen iletişim, giderek elektronik ortamda iki iletişim türünü yeni bir boyuta taşıdığı görülmektedir. İlginç olanı sözlü iletişimin görsel ve işitsel (elektronik) iletişim araçları şeklinde bir düzeye çıkmış olmasıdır. Görsel-işitsel araçlar iletişim alanında kullanılan ve modern teknolojilere dayanan ses ve resim prodüksiyonları içerirken, temel bileşenleri ya da araçları bilgisayar, televizyon, radyo, telefon, faks ve telsiz görsel ve işitsel iletişim araçlarından en önemlileridir (URL-3).

2.1.2. İnternet nedir?

İnternet küresel olarak kullanılan, bilgisayar ve diğer akıllı cihazlar aracılığıyla kitlelerin iletişimini sağlayan, kişilerin birbirlerine mesaj alışverişini sağlayan, aynı zamanda istenilen web sitesine girilerek her türlü alışverişi sağlar. (Türk Dil Kurumu (TDK), tarafından internet *“bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması sonucu ortaya çıkan, herhangi bir sınırlaması ve yöneticisi olmayan uluslararası bilgi iletişim ağı”*

olarak tanımlanmaktadır. İnternet öz olarak şu şekilde tarif edilebilir “ Bütün dünyayı saran sistemli bir otoban” olarak tanımlanabilir (URL-4). İnternet iletişimde bir devrimin simgesidir. Bulunuşu insan yaşamında bir yana, insanlık tarihinde yeni bir dönemecin başlangıcı, insanları birkaç saniyelik yakın mesafeye getirerek uzaklık kavramı ve zaman kavramını yeniden tanımlar duruma getirmiştir (Taşçı ve ark., 1991).

İnternet in ne olduğuna ilişkin verilen bilgiler birlikte değerlendirildiğinde; “bilgisayarlar arası bağlantılar kurularak sağlanan ağ hizmetleri (networking), Internet, Intranet (işletme içi Internet) ve Extranetler (işletmeler arası Internet) sayesinde kişiler, gruplar ya da kurumlar arası sistematik bir ilişki sağlayan elektronik bir ağıdır” (Altınbaşak ve Karaca, 2009).

Küresel olarak bağlanmış bir sistemde isteyen herkesin herhangi bir yerden veri ve programlara erişebilmesi, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, bilgisayarlar arası bilgi aktarımına olanak sağlayan ağ (URL-5), bir medya ya da iletişimde bulunmayı sağlayan teknik bir araç (Marrgret, 2011:328), interaktif (Yoon-Kim, 2001:43), zaman ve mekândan bağımsız, hızlı iletişim ve çift yönlü etkileşim özellikleriyle birlikte, grupları destekleme yeteneği olan bir iletişim aracıdır (Haythornthwaite ve Wellman, 1998:1113). En kısa ve kestirme tanımıyla internet özünde herhangi bir bağlı bilgisayarın diğer bağlı bilgisayarla bilgi alışverişi yapabildiği yüksek hızlı veri iletişim hatlarından oluşan bir iskelet olmaktadır (Schmidt ve Cohen, 2014; Perensky, 2001).

İnternetin icadı ve geliştirilerek getirildiği nokta zorunlu olarak ona bağlanmayı da beraberinde getirmiştir. Bu iletişim aracına sahip olmayan ülkelerin ve daha sonra kamu ve özel ayrımı yapmaksızın tüm kurum ve kuruluşların ve bu ara bireylerin gerçekleşen değişim ve gelişmelerin gerisinde kalma riski altına girdikleri ve girmelerinin ise kaçınılmaz olduğu noktasıdır. Böylece internet edinme devletler yönünden küresel dünya zincirine katılarak arkalarda bir yerde kalmama anlamına gelmektedir. Nitekim Türkiye bu gerçeklikten yola çıkarak uluslararası internet ağına 1993’te (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), (Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) (TR-NET) ortaklığı ile bir (Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) projesi kapsamında dahil olmak durumunda kalmıştır. Daha sonra sırasıyla 1994’te Ege Üniversitesi, 1995’te Bilkent ve Ege Üniversitesi, 1996’da İstanbul Teknik Üniversitesi bağlanmıştır (Çakır ve Topçu, 2005). Türkiye’de 2000’li yılların başından itibaren vatandaşlarca kullanılmaya başlanan internet, önceleri iş yerlerinde, akabinde evlerde kullanılmaya başlanmıştır. İlk zamanlar maliyetli olan internet kullanımı günümüzde daha ucuz ve ulaşılabilir hale gelmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)' e göre; 2023 yılında Türkiye' de internet kullanımı şu şekildedir; Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre; 2023 yılında evden İnternete erişim imkânı olan hanelerin oranı bir önceki yıla göre 1,4 puan artış göstererek %95,5, İnternet kullanım oranı, 16-74 yaş grubu bireylerde 2022 yılında %85 iken, bu oran 2023 yılında %87,1 düzeyine ulaşmıştır. Aynı araştırmada cinsiyete göre 2023 yılında İnternet kullanım oranı; kadınlarda %83,3, erkeklerde % 90,9 olarak bulunmuştur. Yine E-Devlet üzerinden internet kullanan bireylerin oranı %73,9'dur. E-Devlet kullanım amaçları yönüyle ilk sırayı % 69,6 ile resmi makamlar veya kamu hizmetleri tarafından kendisi hakkında saklanan kişisel bilgilere erişim ilk sırayı almıştır. Bunu, %51,3 ile kamu kurumlarından veya kamu hizmetlerinden bir randevu alma veya rezervasyon yaptırma ve %48,2 ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait WEB sitelerinden bilgi edinme almıştır. Aynı şekilde İnternet üzerinden mal veya hizmet satın almanın %49,5 düzeyinde kaldığı görülmüştür (URL-6).

2.1.3. Sanal iletişim nedir?

Sanal iletişim bireylerin çeşitli küresel ya da yerel bilgisayarlar arasındaki ağları kullanarak yer ve zaman sınırlaması olmaksızın birbirleriyle iletişim kurması olarak ifade edilmektedir (URL-7). İnternet ağ sisteminin teknolojinin ilerlemesi ile sanal mecrada meydana gelen iletişim, genel olarak sanal iletişim olarak adlandırılmaktadır (Çakır ve Topçu, 2005, s.6).

Haythornthwaite ve Wellman' dan aktaran (Okur ve Özkul, 2015) sanal iletişimi zaman ve mekândan bağımsız, hızlı iletişim ve iki taraflı etkileşim nitelikleriyle beraber, kümelere destek verme ustalığı olan internetin, kendisine bağlı bulunan öğeleri, her zaman bir arada bulunmasına gerek duymadan, etkili bir örgütlenme meydana getirerek, kişilerin iletişimini devam etmesine katkı sağlamak olarak adlandırmaktadır. Sanal iletişimin dünya ölçeğinde yaygınlaşması uluslararası mecrada kitleleri birbirine yakınlaştırmış ve sınırları sanal olarak kaldırmıştır. Kitle iletişim araçlarının çeşitliliğinin ve sayısının artması kitlelerin bilgiye ulaşımını kolaylaştırmış ve bireylerin kendilerini geliştirmesine katkı sağlamıştır. Sanal iletişimin gelişmesiyle bireylerin seçme özgürlüğü artmış ve kendi kişisel alanlarına yönelme fırsatı artmıştır. Küreselleşme sonucu teknolojik olarak sanal iletişimin artması insanları yayın organları karşısında pasif konumdan aktif konuma getirmiştir. Sanal iletişimin gelişmesinin en önemli katkılarından birisi de insanlara evden

Çalışma olanağı sağlamasıyla bireyler ve şirketler için tasarruf sağlamış (Yayla, 2007; Aktaş, 2014; Brennen and Kreiss, 2014) ve iş verimini arttırmıştır. Sanal iletişimin bir diğer farklılığı ise alışveriş alışkanlığını değiştirerek ticarete yeni sektörlerin doğuşuna neden olmuş, bireylerin alışveriş yaparken daha fazla ürün çeşitliliğine ulaşmasını ve karşılaştırma yapmasını sağlayarak en ucuz ve kaliteli ürüne ulaşma imkânı sağlamıştır (zkan, 2005; Bilir, 2013; Demir, 2010). İletişimin gelişmesi devlet hizmetlerine de yansımış artık insanlar birçok zahmet gerektiren içi sanal iletişim üzerinden rahatlıkla yapabilmektedir. Kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte uluslararası medya devlerinin kitleler üzerindeki kontrolü azalmış, kitleleri manipüle olasılığı azalmıştır (Din ve Ark, 2016).

2.1.4. Akıllı telefon nedir?

1921’de Detroid Emniyet Müdürlüğünde sadece tek taraflı iletişim zelliliğine sahip olan bu teknoloji zamanla teknolojinin ilerlemesi ile 1993 senesinde bildiğimiz anlamda ilk cep telefonu prototipini aldı (URL-8).

Cep telefonları ilk üretildikleri tarihte sadece mesaj alıp verme ve kişilerin karşılıklı konuşma işlevlerine sahipti. Teknoloji şirketlerinin kapitalist ekonomi sisteminde arz-talep ve rekabetten kaynaklanan faktörler nedeniyle neredeyse her yıl yeni bir cep telefonu modelini piyasaya sürerek sektörde kalıcı olmaya çalıştılar. Cep telefonlarına klavye ve faks zelliliği eklenmeye başlandı bu da telefonlara yavaş yavaş bilgisayar zelliliği kazandırmaya başladı. Piyasaya sürülen her bir model kendisinden önceki modelin nitelik bakımından styd. Zamanla cep telefonlarına radyo, hesap makinesi, fotoğraf çekme zelliliği eklenmeye başlandı. 1993 yılından günümüz 2023 yılına gelindiğinde cep telefonu sıfatı yerini akıllı telefona bırakmaya başladı. Düşünüldüğünde insanların gündelik hayatında olumlu birçok katkısının olduğu görülebilir. Bugün akıllı bir cep telefonuna sahip olan biri elektrik, doğalgaz ve su faturasını ödemek için ilgili kurumların veznesinde sıra beklemek zorunda kalmayacak ya da belirtilen yerlere gitmek için gereken zaman ve araç maliyetinden tasarruf edecektir. Akıllı telefonların insan yaşamında özellikle günlük yaşamda önemli değişimlere neden olmuştur. Bu durum yani insan yaşamında meydana getirdiği değişimin başında ise insanlar arasında iletişimin kazanmış olduğu hızıdır. Diğer biri; içerdiği uygulamalarla insanlar üzerindeki gündelik yaşam yükü önemli derecede hafiflemiş olmasıdır. Bunun anlamı, kişinin gündelik yaşam sürecinde yapması gereken

işlere ayırdığı zamanı kısaltmış olmasıdır. Nitekim bankacılık hizmetlerini internet uygulamaları üzerinden almak, kamu ve özel kesimde gerekli belgelerin alınması -ki bunların içinde en çok öğrenci belgesi, adli sicil kaydı, uzaktan eğitim dersi alma gibi hizmetler, akıllı telefon üzerinden çeşitli uygulamalarla gerçekleştirilmektedir (Sağır ve Eraslan, 2019).

Akıllı telefon bağımlılığı, bağımlılık eğilimlerini teşvik edebilecek yazılımlarla insan-bilgisayar etkileşimlerini içeren davranış bağımlılıklarının bir alt kümesi olan teknolojik bir bağımlılık olarak sınıflandırılabilir (Griffiths, 1996). Akıllı telefon bağımlılığının temel semptomları, madde kullanım bozukluklarına paralel olarak “kontrol bozukluğu” olarak sıralanmaktadır (Lin ve ark., 2016). Akıllı telefon bağımlılığı, kompulsif davranış, işlevsel bozulma, geri çekilme ve tolerans belirtileriyle karakterize edilir (Lopez ve ark., 2017). Tolerans, akıllı telefon kullanımına giderek daha fazla zaman ayırma ihtiyacı olarak tanımlanabilirken, yoksunluk, akıllı telefon kullanılmadığında ortaya çıkan psikolojik belirtilerle (Örn. huzursuzluk, sinirlilik, huzursuzluk) ölçüldü (Lin ve ark., 2017).

(Bayrak, 2020’ den akt. Bal ve Balcı, 2020) “Dijital 2019 in Turkey” adlı raporda, toplam nüfusun % 72’sini yani 59.36 milyon internet kullanıcısı, nüfusun % 63’ünü yani 52 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı ve nüfusun % 53’ünü oluşturan 44 milyon aktif mobil sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır. Yetişkin bireylerin% 98’i cep telefonu kullanırken; bunların % 77’si akıllı telefon sahibidir. Aynı raporda bireylerin internette günde ortalama 7 saat zaman harcadıkları belirtilmektedir. Diğer taraftan bireyler günde yaklaşık olarak 90 dakika sosyal medyada, 90 dakikanın üzerinde ise televizyon başında zamanlarını geçirmektedir. Aynı raporda sosyal medya kullanıcı sayısı 52 milyondur. Bunların 44 milyonunu mobil cihazlar ile sosyal medyaya bağımlı durumda oldukları belirtilmektedir. Mobil cihaz kullanıcı istatistiklerine göre ise bu sayı Türkiye nüfusunun %93’üne (76.3 milyon) tekabül etmektedir. Raporda ayrıca 2022 yılında 2,8 milyar kez mobil uygulama indirildiği görülmüştür (Bal ve Balcı, 2020). Yine Türkiye’de aynı araştırma raporu sonuçlarına göre; mevcut akıllı telefon kullanıcılarının günlük ortalama 2,5 saatlerini akıllı cep telefonları ile geçirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır (Öztürk, 2021).

Akıllı telefonların kolay taşınabilmeleri, pratik olmaları, zaman ve mekândan tasarruf sağlaması ayrıca bireyler arası iletişimi birebir ve özele indirmesi, insanları akıllı cep telefonu kullanma oranını arttırmıştır. Sosyal medya hesaplarının akıllı cep telefonlarında kullanılması bireylerin gündelik resmi ve özel işlerini kolaylaştırmakla

kalmamış aynı zamanda sosyal ilişkilerini değiştirmiş ve yeni bir boyut kazandırmıştır. Akıllı cep telefonlarına yüklenen uygulamalar yardımıyla dünyanın çeşitli ülkelerindeki daha önce birbirini tanımayan bireyler rahatlıkla konuşabilmekte ve tanışabilmektedir. Aynı durum Türkiye sınırları içerisindeki farklı şehirlerde yaşayan insanlar için de geçerlidir. Akıllı cep telefonları bu yönüyle dünyayı küreselleştirmede çok ileri bir boyuta taşımayı başarmıştır. 2022 yılı şubat ayı içerisinde başlayan Rusya-Ukrayna savaşını sosyal medya takipçileri anlık olarak izleyebilmekte ve buna göre tepki verebilmektedirler. Savaş sırasında taraflardan birinin işlemiş olduğu savaş suçu vb. durumlarda dünya anında haber olabilmekte büyük bir kamuoyu oluşturabilmektedir. 2011 yılı içerisinde Tunus' ta meydana gelen Arap Baharı bütün Ortadoğu coğrafyasını sarmış ve çok kanlı çatışmalara neden olmuştur. Aynı zamanda yıllardır ülkelerini yöneten Yemen, Mısır, Libya, Tunus gibi ülkelerin diktatörleri yapılan protestolar nedeniyle yönetimi devretmek zorunda kalmışlardır. Bütün bu gelişmelerde sosyal medya ve akıllı cep telefonlarının payı hayli fazladır. Çünkü bütün gelişmeler anlık olarak takip edilebilmekteydi. Geçmiş tarihlerde muhalifler ülkelerinde kitleleri örgütlemek için çeşitli gazete, dergi ve bildiriler çıkartarak yayımları hedef kitlelere ulaştırmak zorundaydı, bu durum riskli ve tehlikeliydi. Dünya devrimler tarihine baktığımızda muhalif hareketlerin bu şekilde hareket ettiği görülebilir. Fakat günümüz koşullarında geçmişten daha az riskli olan akıllı cep telefonlarında yüklü olan sosyal medya hesapları sayesinde kitleler çok kısa bir zaman aralığında bir araya gelebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında akıllı telefonlar dünya siyasi ve askeri tarihine yön vermektedir. Diktatörlükle yönetilen Kuzey Kore, İran, Rusya gibi ülkelerde rejim güçlerinin muhalif hareketleri zayıflatmak için ilk yaptığı işlerden birisi internet hızını yavaşlatarak ya da interneti tamamen kapatarak ülke muhaliflerinin kitlesel bir güç haline gelmesini önlemeye çalışmaktır. Güçlü diktatörlerin akıllı telefonlar ve sosyal medyadan ne kadar çekindiklerini ve almaya çalıştıkları önlemlerden bu iletişim aracının ne kadar güçlü olduğu daha net anlaşılacaktır.

2.1.5. Bağımlılık nedir?

Bağımlılık Davranışı (Addictivebehavior), bir kişinin *herhangi bir etkinlik, madde, nesne veya davranışa* hayatının diğer faaliyetlerini dışlayacak ya da kendisine ve başkalarına fiziksel, zihinsel veya sosyal olarak zarar verecek şekilde müptela olma halidir (URL-9). Çok farklı türleri bulunmaktadır. Bunlardan önde gelen bağımlılık türleri;

Kumar Bağımlılığı: kumar oynama davranışsal bozukluklar içerisinde yer almaktadır. Kumar bağımlısı olan kişi, kumar oynama isteği üzerinde kendisini kontrol edememenin yanında günlük yaşamın diğer faaliyetlerini ikinci plana itme davranışları gösterir. Dünya sağlık örgütüne göre bireyin kumar bağımlısı sayılabilmesi için kumar oynamaya karşı konulmaz bir istekte bulunması, sıklıkla kumar oynaması ve zararlarını bilerek kumar oynamaya devam etmesi kumar bağımlılığı olarak adlandırılmaktadır (URL-10).

Alkol Bağımlılığı: Dünya sağlık örgütüne göre sürekli olarak tekrarlanan karşı konulmaz biçimde alkol kullanma isteği alkol bağımlılığı olarak adlandırılır (URL- 11).

Madde Bağımlılığı: Vücuda girdiğinde kişinin ruh halini değiştiren ve psikomotor hareketlerini kısıtlayan, ruh halinde gözle görülür şekilde değişikliğe neden olan kimyasal maddeleri kullanan, kullanım sıklığını artıran bireylere madde bağımlısı teşhisi konmaktadır (URL- 12).

Teknoloji Bağımlılığı: Telefon ve internetin gereğinden fazla kullanılarak günlük hayatın akışını bozacak şekilde davranışsal değişikliklere neden olan bağımlılığa teknoloji bağımlılığı adı verilir (URL-13). Günümüzde teknoloji bağımlılığına Phubbing (sosyotelizm) adı verilmektedir. Buna göre bireylerin teknolojiye rahatça ulaşabilme imkânına bağlı olarak bireyin ekran başında geçirdiği süre arttığından yeni bir sorunlu davranış kalıpları ortaya çıkmaktadır (URL-14). Teknoloji bağımlılığı diğer bağımlılık türlerinden farklı olarak direkt olarak maddeye değil de o maddenin sunmuş olduğu imkânlarla bağımlılık olarak tanımlanmaktadır. Teknoloji bağımlılığında birey bilgisayara, tablete, oyun konsolundan ziyade bu aletlerin sanal ortamda verdiği hazza olan bağımlılıktır (Küçükvardar ve Tıngöy, 2018). (American Psychiatric Association' dan akt. Ektiricioğlu ve Ark, 2020) yapılan araştırmalarda dijital içerik ve araç gereçlere bağımlı bireylerin davranışsal ve kimyasal bağımlılığa sahip bireylerle aynı belirtileri gösterdikleri anlaşılmıştır. Bu bağımlılığa sahip bireylerde davranışları kontrol edememe, eylemlerin sonuçlarının bilinmesine rağmen davranışın devam ettiği anlaşılmıştır. **Nikotin Bağımlılığı:** Tütün bağımlılığı en sık rastlanan bağımlılık çeşitleri arasındadır. Dünya sağlık örgütüne göre tütün ve nikotin kullanan bireylerde; tütün kullanmadan günlük hayata devam etmede zorluk, nikotin kullanan bireyde giderek tesirini azaltması, nikotin kullanımının azalması sırasında yoksunluk belirtilerinin baş göstermesi, tehlikeli olabilecek durumlarda tütün kullanım sıklığının artması gibi durumlar nikotin bağımlılığı olarak tanımlanır (URL-15). Bağımlılık türleri daha fazla çoğaltılabilir fakat bilinen bağımlılık türleri kısaca özet

geçildikten sonra bu çalışmada akıllı telefon bağımlılığı üzerinde durulduğundan ayrı bir başlık altında ele alınması uygun görülmüştür.

2.1.6. Akıllı telefon bağımlılığı nedir?

Teknoloji bağımlılığının kökeni, ilk olarak 1995 yılında Amerikalı doktor Ivan Goldberg tarafından tanımlanan İnternet bağımlılığına ve (Young, 1996) tarafından yayınlanan “İnternet bağımlılığı: Yeni bir klinik bozukluğun ortaya çıkışı” başlıklı makaleye dayanmaktadır. Bir akıllı telefon aynı teknolojiyi içerir ve İnternet ile aynı veya hatta daha büyük bir etkiye sahip olması beklenir. Bireyler akıllı telefonu ne kadar çok kullanırsa, ona o kadar bağımlı hale gelir ve buna bağlı sorunlar yaşamaya başlarlar (Hong ve ark., 2012).

(Kuyucu, 2017’den akt., Güngör ve Koçak, 2020)’a göre akıllı telefon bağımlılığının psikiyatri’de tam olarak tanımı yoktur, fakat bağımlılığın tanımlanabilmesi için kullanıcının akıllı telefonu kullanma sıklığının ve amacının belirlenmesi gerekmektedir. (Keskin ve ark., 2018, akt. Güngör ve Koçak, 2020)’ a göre akıllı telefon kullanıcılarının akıllı telefon kullanımlarından dolayı gündelik yaşamı olumsuz derecede etkilemesi durumu bağımlılık olarak tanımlanabilir. (Cornell ve ark., akt. Koca, 2019)’ya göre Akıllı telefon kullanımının çekici hale gelerek zamanla akıllı cep telefonu kullananlarda bağımlılığa neden olmasında ve tatmin olma hissi vermesindeki esas nicelikler; kimlik ve mevkii sembolü, sosyal mevkii, sosyal ağ, mutluluk, cihaz özellikleri, özgürlük ve eğlence olarak düşünülmektedir. (Baykan ve ark. 2021, s.3)’na göre birey bağımlısı olduğu faaliyetten zevk almakta ve günlük yaşamını buna göre düzenlemektedir. Bu faaliyetten yoksun kaldığında ise kaygı duymakta ve kendini rahatsız ya da eksik hissetmektedir, akıllı telefon ya da mobil internetten yoksun kalma korkusuna ise “Nomofobi (no mobile phonephobia) denilmektedir. Yapılan araştırmalara (Günel ve Pekçetin 2019; Vanden Abeele ve Postma-Nilsenova, 2018; Güney, 2017; Işık ve Kaptangil, 2018; Kwon vd., 2013: 1; İhh, 2015: 20) göre dünya genelinde bireylerin hayatında önemli bir yere sahip akıllı telefonlar, kullanıcıların hayatında önemli bir yere sahip olmakla birlikte, akıllı telefon kullanıcılarının hayatını olumsuz etkilerken, akıllı telefon bağımlılığı literatüre yeni kavramların eklenmesine de neden olmaktadır.

Mobilite (hareketlilik) iletişim alanında kullanılan en yaygın araç akıllı telefonlardır. Akıllı telefonlar ve taşınabilir bilgisayarların en önemli özelliği kablo

bağlantısı olmaksızın mekândan bağımsız olarak bireylere iletişim kurma imkânı sağlamalarıdır. Mobil sosyal iletişim mobil/akıllı telefonlar ile sağlanmaktadır. Akıllı telefonların üç önemli özelliğinden ilki Mobil olmalarıdır. İkincisi Bireysel araç olma ve üçüncüsü ulaşılabilir olmalarıdır. Birinci özellik hareketlilik özelliği ile mekândan bağımsız, taşınabilir boyut, kablosuz iletişim mobil telefonların bireylerin her zaman ve her yerde yanlarında bulundurmalarını sağlamaktadır (Demir, 2013). İkinci özellik; mobil ya da akıllı telefonun bireysel bir araç olması, bireylerin rahatsızlık duymadan her zaman her yerde bulundurdukları bir iletişim aracı olmasıdır. Üçüncü özellik de ulaşılabilir olmasıdır. Bireyler mobil/akıllı telefonları ile her an her yerde ulaşılabilir durumda olması sosyal hayatı da etkilemektedir. Trafik kazaları, kalp krizi gibi vakalarda hızlı arama ve ulaşılabilirlik hayati önem taşımaktadır. Ulaşılabilirlik özelliği ile yer belirlemenin yapılabilmesi bireye ve topluma çok büyük fayda sağlamaktadır (Demir, 2013).

Mobil iletişim günlük yaşamın önemli bir parçası haline gelmektedir. Teknolojideki gelişmelere bağlı olarak 1980'lerin başından itibaren mobil telefon abone sayısı etkileyici bir şekilde artmaktadır (Ling, 2005, akt. IM, 2007). Mobil telefonlar yaygın olarak 1990 yılında Avrupa Ülkeleri'nde 1995 yılını da Türkiye'de kullanılmaya başlanmıştır. Ülkemizde 1994 yılında 80 bin olan mobil telefon kullanıcı sayısı hızlı bir artış göstermiş 2012 yılında 67,6 milyona ulaşmıştır. Bu sayı günümüzde (Haziran 2016) 73,65 milyondur.

Mobil İletişim Araçları ve Bilgi Teknolojileri İş Adamları Derneği (MOBİSAD)'ın hazırladığı 2023 Mobil İletişim Sektör Raporuna göre (MOBİSAD, 2023); dünyada akıllı telefon kullananların sayısı 6.925 milyardır. Bu veriye dayanarak dünya genelinde 6.925 milyar insanın akıllı telefona sahip bulunduğu belirtilmekte. Bu sayı dünya nüfusunun yaklaşık %86'sının akıllı telefon kullandığı anlamına gelmekte. 2023 Türkiye nüfusu 85 milyon 400 bin olarak alındığında, kullanılan akıllı telefon sayısı 81,68 milyon olmaktadır. Diğer bir deyişle 2023 yılında Türkiye'de 85 milyon 400 bin akıllı telefon kullanılmaktadır. Aynı şekilde Türkiye'de internet kullanıcı sayısı 2023 yılı baz alındığında 71,38 milyon; aktif sosyal medya kullanıcı sayısı ise 62,55 milyon kişi olmaktadır (MOBİSAD, 2023: 14-15). İlgili raporda belirtildiğine göre; Türkiye'de akıllı telefon kullanım oranı %95.4'e denk gelmektedir.

Gençlerin en çok kullandığı mobil telefon fonksiyonu SMS'lerdir. SMS'in sesli iletişime oranla daha ucuz olması ve çok ekonomik ücretler binlerce SMS hakkı verilmesi bu servisleri öne çıkarmaktadır. Sosyal ağlarda gençlerin tercih ettiği kullanım alanlarındandır. Sosyal ağlara, (Yahoo, Google, Youtube, Facebook, Twitter v.b.) mobil

akıllı telefonlardan bağlanılabilmektedir. 2016 yılı birinci 3 aylık 18 dönemde gönderilen SMS sayısı 22.894 milyon, MMS sayısı ise yaklaşık 17,7 milyon gerçekleşmiştir. Mobil telefon bağımlılığı ile ilgili çalışmalar literatürde giderek artmaktadır. Basında yer alan haberler konuyu yetişkin ve çocukların telefonla konuşma ve mesaj atmalarını bağımlılık yapısı içinde ele almaktadır. Bağımlı insanları telefon kullanmadıkları zaman kızgın, rahatsız ve endişeli oldukları belirtilmektedir Bugünün toplumunda, cep veya akıllı telefonun her an önümüzde durması alışkanlık haline gelmiştir.

2.1.7. Akıllı telefon bağımlılığının olumsuz etkileri

(Gümüş ve Örgen, akt. Süler, 2016)’a göre akıllı telefon bağımlılığının pek çok olumsuz etkisi tespit edilmiştir. Günde ortalama akıllı telefon ile 3-4 saat zaman geçiren öğrencilerin derslerinde başarı düzeyinin düştüğü ayrıca ders çalışırken yanlarında akıllı telefon bulunduran öğrencilerin okul dışı ders etkinliklerinde başarısız olduğu tespit edilmiştir. Akıllı telefon bağımlılığı oluşan bireylerde bilişsel, toplumsal ve kas hareketlerinin gelişiminde gecikme, aşırı akıllı telefon kullanımına bağlı olarak baş, boyun ve iskelet sisteminde oluşan sorunlar. Kullanımın uzun tutulması sonucu görme organlarında meydana gelen çeşitli sorunlar. Telefonun sürekli kontrol edilme isteğine bağlı olarak odaklanma problemi, geç saatlere kadar akıllı telefon ile zaman geçirilmesine bağlı olarak uyku bozuklukları, kötü beslenme neticesinde sindirim sistemi rahatsızlıkları, günlük yaşamda ve trafikte dikkat eksikliği nedeniyle kazalara sebebiyet verme gibi çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir (Daysal, 2019). (Aktaş ve Mazılı, 2019 akt. Yılmaz, 2023)’dan aktardığına göre; akıllı telefonların birebir iletişim yerine sosyal ağlarda yapılan iletişim sonucunda, yalnız ve utangaç bireyleri daha da yalnız yaşamaya yönlendirdiği anlaşılmıştır. Akıllı telefonların kontrolsüzce kullanımı sonucu gündelik hayatın gerçeklerinden kopuk, hayatı sadece sosyal mecralardan ibaret gören, her şeyi sosyal medyadan takip eden, kendini toplumdan soyutlamış ve akıllı telefonundan uzak kaldığı andan itibaren kaygı yaşayan bireylerin yetişmesine neden olmaktadır (Yiğit, 2019).2021 yılında yapılan araştırmalarda akıllı telefon kullanıcılarının telefonlarına bakma sayısı (günde mi, ayda mı saatte mi) Avrupa’ da 48, Türkiye’ de ise 78 defa olduğu anlaşılmaktadır. Uyanık kalınan süre içerisinde Türkiye’ de ortalama 13 dakikada bir telefonlarını kontrol ettikleri saptanmıştır. 2019 yılı verilerine göre bu sürenin 2 dakika daha kısaldığı ortaya çıkmıştır. Bu durum ülke olarak Türkiye’nin gün geçtikte akıllı

telefon bağımlısı olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır (Yıldırım, 2021). Aşırı akıllı telefon kullanımı ile kullanıcılarda depresyon, anksiyete, öz denetimde yetersizlik, akademik başarısızlık sosyal yalıtım ve aile içerisinde iletişim bozukluğuna neden olmaktadır (Sarıgöz, 2023). İnsan beyninin zevk merkezleri diğer bağımlılık türlerinde olduğu gibi birebir uyarıma sahiptirler, akılları ve vücutları tıpkı madde bağımlısı bireylerin uyuşturucu krizine girmesi gibi telefon ile meşgul olmak için derin dürtüler oluşturur. Obsesif-kompulsif bozukluğa sahip olma olasılığı akıllı telefon kullananlarda daha yüksektir çünkü bu bireyler sıkı bir disiplin içinde çalışma ve hayatı kontrol etme isteğine sahiptirler, gün içerisinde telefona alınan bildirimler, yapmak istediğiniz şeyleri basitçe yapmanızı sağlamaktadır. Akıllı telefon bağımlısı bireyler telefon kullanımının bir ihtiyaç mı yoksa zorunluluk mu olduğunun ayırımı yapmakta zorlanırlar. Telefonun mutlak bir ihtiyaç olduğunu öne sürerek aşırı telefon kullanma isteklerini meşrulaştırırlar. Akıllı telefonu aşırı kullanan bireyler ile ihtiyaç için kullanan bireylerin beyinlerine göre küçülme meydana geldiği anlaşılmıştır. Gün içerisinde aşırı telefon kullanan bireylerde sosyal ilişkilerde geçerli davranış şekillerini unuttuklarından ya da ayırt etme yetisinde bozulma meydana geldiği için madde bağımlılığında görülen kendini riske atma davranışını gösterebilirler. Telefon bağımlısı kişiler amaçlarını gerçekleştirmekte daha isteksizdirler çünkü zamanlarının çoğunu telefon ile geçirdiklerinden hedeflerini yerine getirmek için erteleme davranışını gösterirler (Şentürk, 2017).

2.1.8. Okul çağı öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığı için risk faktörleri

Okul çağı öğrenciler bu araştırmada ortaokul ve lise öğrencilerini kapsamaktadır. Literatür tarandığında bu yaş grubu bireyler ergen çocuklardır. Ergen çocuk, çocukluğun son dönemine gelmiş ve yeni bir döneme geçmiştir. Bu dönemin önemli bazı özelliklerinden önde gelenler; ergenin hem kendi vücuduna uyum sağlamaya çalışması ve hem de kendisini birey olarak ispatlamaya çalışmaktır. Böylece ergen durumundaki bireyler bir taraftan aileleriyle çatışır duruma girmekte ve hem de ailelerinden uzaklaşarak dijital dünyada kimlik edinme arayışı içine girme çabası içine girmektedirler. Bu durum çoğu kere olumlu sonuç vermemekte, kendilerini kanıtlama çabaları onların bazen istenmeyen bir şekilde dijital dünyada yer almalarına neden olurken, aynı zamanda ergen durumundaki bu bireyler, ihmal ve istismara ve sanal zorbalığa kolaylıkla uğrar duruma gelebilir olmaktadır (Ektiricioğlu, Arslantaş ve Yüksel, 2020; Kadan ve Aral, 2021).

Ayrıca ergenin istenmeyen dijital araçlarla iç içe olmaları sosyal yalıtım, yalnızlık, saldırganlık benzeri duygusal sorunların yanında, sağlık problemlerinin yaşandığı, depresif belirtilerin ortaya çıktığı, hiperaktivite bozukluğu ve dikkat eksikliği görüldüğü yapılan akademik çalışmalarca ortaya konulmuştur (Eryılmaz ve Çukurluöz, 2018; Karayağız, Muslu ve Bolışık, 2009; Yılmaz, 2022).

Keza okul çağı öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı için risk faktörleri oldukça çeşitli ve karmaşıktır. Bu risk faktörleri genellikle bireysel, sosyal, ailevi ve çevresel etkenlerden kaynaklanır. Aynı zamanda bu risk faktörleri çocuğun farklı bağımlılık türlerine kayma yanında, akıllı telefon bağımlılığına kaymasına kaynaklık yapabilirler. Nitekim düşük Öz Denetim, Stres ve Kaygı, Depresyon ve Uyku Sorunları çocuğun bağımlılık yapan davranışlara yönelmesinde önemli risk faktörüdürler. Sosyal faktörler olarak öne çıkan risk faktörleri başta akran baskısı olmak üzere, sosyal medya bağımlılığı ve yalnızlık önemli risk faktörüdürler. Ailevi faktörlerden risk faktörü oluşturanlar ebeveyn kontrol eksikliği, aile içi iletişim sorunları ve ebeveynlerin kendi kullanım alışkanlıkları gelmektedir. Çevresel faktörler arasında yer alan risk faktörleri olarak teknolojiye kolay erişim, eğitim sisteminin tatminkârsızlığı, serbest zamanı değerlendirme imkân ve olanakların sınırlılığı sayılmaktadır. Kişisel ve psikolojik faktörlerin de önemli risk unsuru teşkil ettiği bilinmektedir. Düşük öz saygı, merak ve deneyim arayışı bunların önde olanlarıdır. Bunlara teknolojik gelişmeler, fiziksel ve sağlıkla ilgili olanlar, kültür ve toplumsal nitelikli risk faktörleri ile eğitim ve akademik faktörleri de eklemek mümkün.

Çocuklar üzerine sözü edilen bu risk faktörlerinin etkilerini en aza indirgeyerek, akıllı telefon ve benzeri bağımlılıklara yönelmemelerini etkisiz kılmak mümkün görünmektedir. Gerek aileler gerek okul ve gerekse ilgili kurum ve kuruluşların ortaklaşa hareket etmeleri önemlidir.

2.1.9. Öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığını önleme stratejileri

Akıllı telefon bağımlılığı, özellikle gençler ve öğrenciler arasında giderek yaygınlaşan bir sorun haline gelmiştir. Bu bağımlılığı önlemek ve yönetmek için çeşitli stratejiler kullanılmakta olup, bunlardan bir kısmı aşağıda verilmiştir:

1. Eğitim ve Farkındalık Artırma

- **Bilgilendirme Seminerleri:** Öğrencilere ve ebeveynlere akıllı telefon bağımlılığının olumsuz etkileri hakkında bilgi veren seminerler düzenlenebilir.
- **Ders Programına Dâhil Etme:** Okullarda, teknoloji kullanımı ve bağımlılık konularını içeren dersler veya modüller eklenebilir.

2. Sınırlandırma ve Düzenleme

- **Ekran Süresi Kısıtlamaları:** Öğrencilerin günlük ekran süresini sınırlandırmak için belirli kurallar koyulabilir. Örneğin, ders çalışırken veya yemek saatlerinde telefon kullanımının yasaklanması.
- **Uyku Düzenlemeleri:** Yatmadan en az bir saat önce telefon kullanımının durdurulması önerilebilir.

3. Alternatif Aktiviteler Teşvik Etme

- **Fiziksel Aktivite:** Spor, dans veya dış mekân etkinlikleri gibi fiziksel aktiviteler teşvik edilerek, öğrencilerin telefon yerine bu tür aktivitelere yönelmeleri sağlanabilir.
- **Hobi ve İlgi Alanları:** Öğrencilerin resim yapma, müzikle ilgilenme, kitap okuma gibi hobiler edinmeleri desteklenebilir.

4. Destek ve Danışmanlık Hizmetleri

- **Psikolojik Destek:** Bağımlılık belirtileri gösteren öğrenciler için psikolojik danışmanlık hizmetleri sunulabilir.
- **Destek Grupları:** Öğrencilerin deneyimlerini paylaşabilecekleri ve birbirlerine destek olabilecekleri gruplar oluşturulabilir.

5. Teknoloji Kullanımının Kontrolü

- **Uygulama Takip Programları:** Telefon kullanımını izleyen ve sınırlamalar getiren uygulamalar kullanılabilir.
- **Bildirim Kontrolü:** Gereksiz bildirimlerin kapatılması ve yalnızca önemli bildirimlerin açık tutulması önerilebilir.

6. Ebeveyn ve Öğretmen Katılımı

- **Ebeveyn Eğitimi:** Ebeveynlere çocuklarının telefon kullanımını nasıl yönetebilecekleri konusunda eğitimler verilebilir.
- **Öğretmen Rehberliği:** Öğretmenler, öğrencilerin ders sırasında telefonlarını kullanmamaları konusunda daha dikkatli olabilir ve örnek davranışlar sergileyebilirler.

7. Dijital Detoks Programları

- **Kısa Süreli Detoks:** Belirli zaman dilimlerinde (örneğin hafta sonları) dijital detoks programları uygulanarak öğrencilerin telefon kullanımını bırakmaları sağlanabilir.
- **Tatillerde Detoks:** Tatillerde veya okul dışı etkinliklerde dijital detoks aktiviteleri düzenlenebilir.

Bu stratejilerin bir kombinasyonu, öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığını önlemede etkili olabilir. Her bireyin ihtiyaçlarına göre uyarlanmış bir yaklaşım benimsemek en iyi sonuçları verecektir. Elbette, öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığını önlemek için daha fazla strateji eklenmesi önerilebilir. Nitekim bunlar;

1. Pozitif Rol Modeller

- **Örnek Davranışlar:** Ebeveynler ve öğretmenler, kendi akıllı telefon kullanım alışkanlıklarını gözden geçirerek ve düzenleyerek öğrencilere iyi birer rol model olabilirler.

- Başarı Hikâyeleri: Akıllı telefon bağımlılığını yenmiş bireylerin başarı hikâyeleri paylaşılabılır, bu da öğrencilere ilham verebilir.

2. Eğlenceli ve Eğitici Programlar

- Eğitim Oyunları: Eğitici ve öğretici mobil oyunlar ve uygulamalar kullanarak telefon kullanımının verimli hale getirilmesi sağlanabilir.
- İnovatif Projeler: Öğrencilerin akıllı telefonlarını eğitimsel ve yaratıcı projeler için kullanmaları teşvik edilebilir.

3. Toplumsal Katılım ve Sosyal Etkinlikler

- Topluluk Hizmetleri: Gönüllü çalışmalar ve topluluk hizmetleri gibi etkinliklerle öğrencilerin sosyal bağlarını güçlendirmeleri sağlanabilir.
- Sosyal Etkinlikler: Okul dışı sosyal etkinlikler ve kulüpler, öğrencilerin ilgisini çekecek alternatifler sunabilir.

4. Teknoloji Kullanımının Pozitif Yönlendirilmesi

- Dijital Okuryazarlık: Öğrencilere, teknolojiyi nasıl etkin ve güvenli bir şekilde kullanacaklarını öğretmek için dijital okuryazarlık eğitimleri verilebilir.
- Yaratıcı Çalışmalar: Öğrencilerin telefonlarını fotoğrafçılık, video prodüksiyonu veya kodlama gibi yaratıcı ve üretken faaliyetlerde kullanmaları teşvik edilebilir.

5. Zaman Yönetimi Eğitimleri

- Planlama ve Organize Olma: Öğrencilere, zaman yönetimi ve planlama becerilerini geliştirmeleri için eğitimler verilebilir.
- Günlük Rutinler: Telefon kullanımını kontrol altına almak için öğrencilerin günlük rutinler oluşturması desteklenebilir.

6. Aile İçi Kurallar ve Anlaşmalar

- Teknoloji Anlaşmaları: Aileler, çocuklarıyla birlikte teknoloji kullanımı hakkında anlaşmalar yapabilir, bu anlaşmalarda net kurallar ve sınırlar belirlenebilir.
- Aile Zamanları: Aile bireyleri arasında teknoloji kullanımını sınırlandıran ve yüz yüze etkileşimi teşvik eden aile zamanları planlanabilir.

7. Mekânsal Düzenlemeler

- Teknoloji Serbest Bölgeler: Evde ve okulda belirli alanlar teknoloji kullanımına kapatılarak bu alanlarda yüz yüze etkileşim teşvik edilebilir.
- Çalışma Alanları: Ders çalışma ve ödev yapma alanlarının telefonlardan arındırılması sağlanabilir.

8. Rekabetçi ve İşbirlikçi Etkinlikler

- Grup Oyunları ve Sporlar: Öğrenciler arasında rekabeti ve iş birliğini teşvik eden oyunlar ve spor aktiviteleri düzenlenebilir.
- Yarışmalar: Teknolojiden uzak kalarak belirli hedeflere ulaşmayı amaçlayan yarışmalar ve etkinlikler düzenlenebilir.

9. Dijital Sağlık Uygulamaları

- Sağlık Takip Uygulamaları: Telefon bağımlılığını yönetmek için dijital sağlık uygulamaları kullanılabilir, bu uygulamalar öğrencilerin telefon kullanımlarını takip etmelerine ve kontrol altına almalarına yardımcı olabilir.
- Meditasyon ve Mindfulness: Meditasyon ve mindfulness uygulamaları, öğrencilerin teknolojiyle ilişkilerini dengelemelerine yardımcı olabilir.

10. Profesyonel Müdahaleler

- Uzman Yardımı: Gerekirse, telefon bağımlılığı konusunda uzmanlaşmış profesyonellerden yardım alınabilir.

- Rehabilitasyon Programları: Ciddi bağımlılık durumlarında, öğrenciler için rehabilitasyon programları önerilebilir.

Bu stratejilerin uygulanması, öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığını önlemeye yönelik güçlü adımlar atmalarına yardımcı olması beklenir. Ayrıca bu stratejilerden her biri öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına ve yaşam tarzlarına uygun olarak uyarlanması olumlu sonuç almaya katkı sunabilir.

2.1.10. Üniversite öncesi eğitim ve öğrenciler

1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu 18.maddesine göre; “milli eğitim sistemi iki eğitim türü olarak sınıflandırılmış, Bunlar; örgün eğitim ve yaygın eğitimidir. Örgün eğitim belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, yasada belirtildiği gibi amaca göre hazırlanmış programlarla okul denen kurumsal yapılar altında yapılan düzenli ve sistematik eğitimidir. Bu eğitim türü; okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Yaygın ya da yaşam boyu eğitim ise örgün eğitim yanında veya dışında bireylerin ihtiyaçlarına göre Milli eğitim Bakanlığı gözetim ve denetimi altında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar. Türkiye’de örgün eğitim kapsamında sürdürülen zorunlu eğitim 2012-13 eğitim-öğretim yılından itibaren 12 yıla çıkartılarak üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe 4 yıl süreli ilkököl (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ikinci kademe 4 yıl süreli ortaokul (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe 4 yıl süreli lise (9. 10. 11. ve 12. sınıf) olarak düzenlenmiştir.

2.1.10.1. Örgün eğitim

Örgün eğitim içinde yer alan okul öncesi eğitimin amacı, çocukların tüm yönleriyle gelişimlerini destekleyerek, gelen öğrenim yaşantılarında istendik davranışları kazanmaya hazırlamaktır. Bu davranışlar bilişsel, devinışsel ve duygusal şeklinde ifade edilmektedir.

Türkiye’de okul öncesi eğitim isteğe bağlıdır. Bu okul basamağındaki eğitimler, Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmî ya da özel eğitim kurumları anaokulu ya da anasınıfı adı altında eğitim faaliyetlerini sürdürürler. Bu eğitim basamağı okullar 36 ay ve üstü yaş grubu çocukları kabul etmektedirler. 36-68 ay arası yaş gurubundaki çocukların eğitimi

için hizmet veren özel bağımsız ya da resmi okullara anaokulu denilirken, 57-68 ay arasındaki çocukların eğitimi ile ilgili açılan sınıflara ise anasınıfı denilmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim temel Kanununu göre; İlköğretim okullarının ilköğretim ortaokul olarak bağımsız okullar hâlinde kurulmaları esastır. Ancak olanakların durumuna göre; ortaokullar, ilköğretim okullarıyla veya liselerle birlikte de kurulabilir (URL-16). İlköğretim, 5 ile 13 yaş arasındaki çocukların zorunlu eğitim ve öğretim dönemini kapsayan temel eğitim kurumudur. 2012 yılında yapılan yasal düzenleme sonucu zorunlu okula alınma 66 ayını dolduran çocukları kapsar duruma getirilmiştir. Buna karşılık, 66-69 ay arası yaş grubu çocuklar ilköğretim birinci sınıfa başlayabilmektedir. Böylece *“İlköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilköğretim okulları ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarından oluşur.”*

Aynı yasal düzenleme öncekiler gibi;

- İlköğretim kız ve erkek tüm çocuklar için zorunludur ve parasız,
- İlköğretim kurumları, 4 yıl süreli ilköğretim okulları ile 4 yıl süreli ortaokullarla imam-hatip ortaokullarından oluşturulması sağlanmıştır.

Ortaöğretim; ilköğretim sonrası dört yıllık zorunlu örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerinin tümünü kapsamaktadır. Bu okul ve kurumları bitirenlere, bitirdikleri programın özelliğine göre diploma verilir. Ancak mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin diploma alabilmeleri için Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen fark derslerini tamamlaması zorunludur.

11/4/2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 30/3/2012 tarihli ve 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarılmış ve bazı yeni uygulamalar gündeme gelmiştir. Buna göre zorunlu eğitim 4+4+4 olarak düzenlenmiş ve ilk 4 yılı süreli ilköğretim, gelen 4 yılı süreli ortaokul ve son 4 yılı ise süreli lise eğitimini kapsar şekilde düzenlenmiştir. Sonuç olarak; Türk milli Eğitim sistemi, 12 yıllık zorunlu ve kademeli bir eğitim süreci olarak üç kademededen oluşmuştur.

Birinci kademesinde yer alan dört yıl süreli basamağına ilköğretim (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ikinci kademesinde yer alan dört yıllık kısmına ortaokul (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü kademesinde yer alan son dört yıllık süreli kısmına ise lise (9. 10. 11. ve 12. sınıf) denilerek, gerekli düzenleme buna göre yapılmıştır.

2.1.10.2. Yaygın eğitim

Yaygın eğitim Türk Milli Eğitim sistemi kapsamında önemli bir yere sahiptir, aynı zamanda “hayat boyu öğrenme” anlamına da gelmektedir (Samancı ve Ocaklı, 2017). İnsanlar, örgün eğitim aracılığı ile almaya çalıştıkları çoğu kez değişen koşullar ve yaşam biçimleri ve yine ortaya çıkan yeni meslek ve işler nedeniyle yetmemekte, bu nedenle yeni öğrenmelere ihtiyaç duymaktadırlar. Söz konusu yeni öğrenmeler ve beklentilerin karşılanabilmesi bir anlamda yaygın eğitim denilen yaşam boyu öğrenmeyi ortaya çıkaran ana nedenlerin başında gelmektedir (Fidan, 1986). Yaygın eğitim; bireylerin, is beklentilerine göre edinmek istedikleri davranışları ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda bilgi ve becerilerini geliştirmek ya da yeni bir beceri edinmek için kurumsal yapılar içinde gönüllü olarak alınan planlı eğitim faaliyetlerinde oluşmaktadır. Türkiye’de formal eğitim kapsamında hizmet veren yaygın eğitim; belli bir takvim ve program dâhilinde gerçekleştirilen, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarının gözetildiği amaçlı ve programlı faaliyetlerden oluşmaktadır. (Millî Eğitim Bakanlığı (MEB, 2021). (Halk Eğitim Merkez (HEM) kursları başta olmak üzere Açık Öğretim ve Olgunlaşma Enstitüsü, yaygın eğitim kurumları arasında önde gelenlerdendir. Bunların dışında Mesleki Eğitim Merkezi, Meslek Edindirme Kursları, belediyelerin düzenlediği meslek edindirme kursları ve özel kurumlarda, yaygın öğretim kapsamı içinde yer almaktadır (Gökçe ve Yıldız, 2018; Tosun ve Bayram, 2015).

Yaygın Eğitim, 2010 tarihli Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği’nce; Anayasa, Türk millî eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri ile Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda evrensel hukuka, demokrasi ve insan haklarına uygun ve bir bütünlük içinde yerine getirilmesi için planlı kalkınma hedefleri kapsamında toplumun özellikleri ve ihtiyaçlarına göre verilen eğitim olarak tanımlanmıştır (MEB, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 2010). Okuma-yazma öğretimi, genel kültür, Türkçenin anlamına göre kullanım ve konuşulması, ulusal kültürel değerlerin korunması ve dünya kültürüne entegre edilmesi, yerel ihtiyaçlara göre ara ve nitelikli işgücü yetiştirme, göçe maruz kalanların göç ettikleri yer ve yöreye uyumları, halk sağlığının korunması gibi daha pek çok sayılabilecek alanlarda verilen eğitime ise yaygın eğitim denilmektedir.

Yaşam boyu öğrenme ya da yaygın eğitim, önceden belirlenmiş amaçlar kapsamında, planlı, programlı ve sistematik olarak verilen bir eğitim türüdür. Yaygın eğitim kapsamında verilen eğitim hazırlık eğitimini gerektirmemektedir. Örgün eğitimde

belli yaş dönemlerini zorunlu kılarken, yaygın eğitimde yaş sınırı aranmamaktadır. Hangi yaş grubunda olursanız olun, önemli olan öğrenme istek ve beklentisidir. Yaygın eğitim kapsamında verilen eğitimden yararlanmak isteyen bireyle, kendi ilgi ve yetenek alanlarına, amaç ve planlarına göre eğitim veren bir kuruluştaki açılan kurslara başvuru yaparak eğitim hakkını kazanabilirler.

2.2. İlgili Araştırmalar

Gerek yurt içinde gerekse yurt dışında teknoloji bağımlılığı, internet bağımlılığı, sosyal medya kullanım bağımlılığı vb. yanında akıllı telefon bağımlılığı üzerine yapılan araştırmalardaki artış, olayın ciddiyetini gösterir nitelikte olduğunu göstermektedir. Özellikle okul çağı çocuklar içinde ergen grubun giderek teknoloji kullanım yönünde gösterdikleri davranışların bağımlılık düzeyine çıkması ve bu durumun ise bireyin tüm yaşantısını ilk bakışta olumlu ve kolaylaştırıcı gibi görünse de önemli derecede olumsuz etkilediği, bu durumun nedenleriyle birlikte ortaya çıkarılmasının aciliyet gösterdiğini göstermektedir. Bu anlamda bu araştırma kapsamında yurt içi ve dışında yapılmış bazı araştırmalar aşağıdaki gibidir.

2.2.1. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkili yapılmış araştırmalardan biri Chang ve arkadaşlarınca 2019 yılında Tayvan'da yapılandır. Akıllı telefon kullanım durumları ve bağımlılık düzeylerini, 5.sınıf öğrencileri yönünden incelemiştir. Araştırmada öğrencilerin akıllı telefonlarla haftada geçirdikleri süre, ortalama 11 saat ve % 15'nin ise risk grubu oluşturduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı araştırma bulgularına göre; akıllı telefonlarıyla sık sık oyun oynayan, anlık mesajlaşan ve sosyal medyayı kullanan öğrencilerin, akıllı telefon bağımlılık riskini diğer öğrencilere göre daha yüksek düzeyde taşımaktadırlar.

Samaha ve Hawi'nin 2016 yılı araştırması üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyini tespiti yöneliktir. Ulaşılan sonuçlardan en önemli olanı, üniversite öğrencilerinin yüksek düzeyde akıllı telefon bağımlılığı riski taşıdıkları yönündedir. Diğer bir ifadeyle, yapılan bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin çoğunluğunun akıllı telefon kullanımında yüksek risk altında oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Ayrıca bu araştırmayla akıllı telefon bağımlılığı bağımsız değişkeni ile akademik başarı bağımlı değişkeni ile arasında negatif yönde olumsuz bir ilişkinin tespitine karşılık, yaşama sevinci ile pozitif yönde olumlu bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Akıllı telefon kullanımının ruhsal hastalıklara neden durumunu araştıran (Koivisto ve ark., 2001) ile (Hietanen ve ark., 2002) cep telefonu kullanımının bireyler üzerinde nöropsikolojik etkisinin olmadığı yanında herhangi bir ağrı ya da neden olmadığı görülmüştür.

Nikolopoulou ve Gialamas'ın 2018 yılı araştırmaları 12-18 yaş grubu öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini incelemeye yöneliktir. Araştırmada 12-18 yaş grubu öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve cinsiyete göre yapılan analiz sonucu kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Güney Kore'de ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanım durumlarını, akıllı telefon bağımlılık düzeylerini ve akıllı telefon bağımlılığının belirleyicilerinin neler olduğuna ilişkin yapılan araştırmada (Cha ve Seo,2018), katılımcıların yaklaşık yüzde 31'inin akıllı telefon bağımlılığı yönünden risk unsuru grubuna girdikleri, yüzde 69'unun ise herhangi bir risk unsuru grubuna girmedikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Ayrıca araştırmada günlük cep telefonu kullanımının cep telefonu bağımlılığının pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulgusuna da ulaşmışlardır.

2.2.3. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Türkiye'de teknoloji bağımlılığı ile ilgili araştırmaların 2008 yılında başladığı görülmektedir. Uzun bir aradan sonra 2024 yılında tekrar yapılan benzer çalışma 2016 yılına gelindiğinde artış göstermiştir. 2019 yılında alanda görülen durgunluk, 2023 yılında tekrar bir yükseliş göstermiştir. 2024 yılı benzer çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, dijital bağımlılığın önemli bir çalışma alanı haline geldiğini göstermektedir (Aygül ve Yalçın, 2024, s.359). Nitekim Yurt içi literatür incelendiğinde (Okur ve Özkul, 2015) modern iletişimin ara yüzü (Sağır ve Eraslan, 2019), akıllı telefonların gençlerin gündelik hayatına etkisi (Bal ve Balcı, 2020), akıllı cep telefonu bağımlılığı (Öztürk, 2021), öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı (Güngör ve Koçak, 2020), üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı (Koca, 2019), akıllı telefon bağımlılığı (Seyfeli ve ark., 2021), tıp fakültesi öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı (Çelik, 2018), akıllı telefon bağımlılığı

eğilimi (Göldağ, 2019), akıllı telefon bağımlılığı algılanan stres (Göymen ve Ayas, 2019), akıllı telefon bağımlılığı ve oyun bağımlılığı (Kozan ve ark., 2019), akıllı telefon bağımlılığı ve genel aidiyet (Sağır, A., ve Eraslan, H. 2019), akıllı telefonların gençlerin gündelik hayatına etkisi (Akın, 2018), Ortaokul Öğrencilerinde Akıllı Telefon Bağımlılığı, Algılanan Anne Baba Tutumu, Sosyal Dışlanma ve Akademik Özyeterlilik (Özaltın ve ark., 2022), lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı (Hayırcı, 2019), lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri (Hoşoğlu, 2019), lise öğrencilerinin cep telefonu bağımlılığı (Kuyucu, 2017); gençlerde akıllı telefon bağımlılığı (Özaltın ve ark., 2022), ortaokul öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı (Okur ve ark., 2019), ortaokul öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı (Atıcı, 2017), pandemi döneminde akıllı telefon kullanımı (Çiçek ve ark., 2021), tıp fakültesi öğrencilerinde sosyal medya akıllı telefon bağımlılığı (Ulaş ve Yılmaz, 2022), teknoloji bağımlılığının ortaokul öğrencileri üzerindeki etkisi (Savcı ve Aysan, 2017), teknolojik bağımlılıklar ve sosyal bağlılık (Aktan ve Kutlay, 2021), tıp fakültesi öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı (Bekar, 2018) üniversite öğrencilerinde teknoloji ile ilgili bağımlılıklar gibi birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada ise öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığı incelenmektedir.

Akyürek'in (2011) araştırma bulgularından önemli biri, gelir düzeyi ile cep telefonu kullanımı arasındaki ilişkide, pozitif yönde olumlu bir bulguya ulaşılmış olmasıdır. Diğer bir deyişle gelir düzeyi arttıkça cep telefonu ve internet kullanım miktarı artmaktadır.

Kuyucu'nun (2017) araştırması İstanbul il sınırları içindeki üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini tespiti yönelik olup, uygulanan 620 anketten elde edilen verilerin analizi sonucu; öğrencilerin yaş, cinsiyet ve cep telefonu kullanım özellikleri ile akıllı telefon bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmamıştır.

Doğan ve Tosun'un (2016) lise öğrencileri üzerine yaptığı çalışmalarında, kızların, erkek öğrencilere göre daha problemli akıllı telefon kullandıkları ve daha fazla sosyal kaygı yaşadıkları bulgusuna ulaşmışlardır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin sosyal kaygı düzeyleri ile sosyal ağ kullanımlarının ve problemli akıllı telefon kullanımı arasında pozitif yönde olumlu bir korelasyon bulunmuştur.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yaklaşımlarından genel tarama modelinde desenlenmiştir. Nicel araştırmaların temel özelliği, araştırma bulgularının sayısal değerlere dönüştürüp, ölçülebilir ve hipoteze dayandırılan araştırmanın hipotezlerinin test edilir duruma getirilmesidir (Ekiz, 2003). Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzdeki bir olgu, olay ve durumu var olduğu şekliyle betimleyen araştırma modelidir. Farklı türleri arasında yaygın olarak kullanılan genel tarama modelidir. Genel tarama modeli, geniş ve kapsamlı bir evrenden belli tekniklerle alınan örneklem sayesinde, evren hakkında genel bir yargıya varmak mümkündür (Karasar, 2002). Sosyal bilimler araştırmalarında yaygın olarak kullanılan genel tarama modeli ile büyük gruplar üzerinde çalışmakta ve hedef kitlenin demografik özellikleri ile bağımlı değişkenler arasında ilişkiler betimlenebilmektedir. (Büyüköztürk ve ark.,2019). (Christensen ve ark., 2015) tarama araştırmalarını; zamanla gerçekleşen değişikliklerin iç yüzünü ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırma modeli olarak değerlendirmektedirler. (Fraenkel ve Wallen, 2006) ise tarama modellerinin üç temel özelliğini öne çıkarmaktadırlar. Bunlar; (1) Çok sayıda elemandan oluşan evrenin sahip olduğu görüş ve düşünceleri veya özelliklerin betimlenmesi gerekli araştırma verileri, evrenin tümü yerine onu temsil ettiğine inanılır kesimden elde edilir. (2) Araştırma verileri grup üyelerine uygulanan bilgi toplama araçları anketler aracılığı ile toplanır. (3) Araştırma verileri, evrenin tümü yerine, onu temsil eden örneklem üzerinden toplanır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Tunceli ili Hozat ilçesinde İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokul ve lisede öğrenim gören toplam 232 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 118'i ortaokul ve 114'ü ise lisede okumaktadır (Tablo 3.1). Evrenin tamamına ulaşabilme imkânı bulunduğundan ayrıca örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

Tablo 3.1. Hozat İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 2023-2024 eğitim öğretim takvim yılı ortaokul ve lise verileri

Okul Türü	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Ercan Doğan Ortaokulu	8	19	118
Zübeyde Hanım Lisesi	16	11	114
Toplam	24	30	232

Ancak uygulanan ölçeğin geri dönüş oranı %82 olmasına karşılık, istatistiksel analize tabi tutulabilir ölçek sayısı 144'te kalmıştır. Bu oran araştırmaya katılanların % 62'sini oluşturmaktadır. Buna göre; araştırmaya katılan 144 bireyin kişisel özellikler tablo 3.2, 3.3, 3.4, 3.5'te verilmiştir.

Tablo 3.2. Araştırmaya katılanların kişisel özellikleri için yüzdelik ve frekans dağılımı (N=144)

Değişkenler	Özellikler	n	%
Cinsiyet	Kadın	73	50,7
	Erkek	71	49,3
Okul Türü	Ortaokul	62	43,1
	Lise	82	56,9
Baba Mesleği	Çalışmıyor	33	22,9
	İşçi	77	53,5
	Memur	25	17,4
	Emekli	9	6,3
Anne Mesleği	Çalışmıyor	109	75,7
	İşçi	20	13,9
	Memur	15	10,4
	Az	23	16,0
Aile Gelir durumu	Orta	101	70,1
	Çok	16	11,1
	Oldukça Çak	4	2,8

Tablo 3.2, araştırmaya katılanların bazı kişisel özelliklerine ilişkin yüzdelik ve frekans dağılımını vermektedir. Buna göre ilgili tabloda görüleceği üzere araştırmaya katılanların %50,7'si kadın, % 49,3'ü ise erkektir. Bunların % 43,1'i ortaokul, % 56,9'u lise öğrencisidir. Baba mesleklerine bakıldığında % 22,9'unun babası çalışmamakta. % 53,5'i işçi, % 17,4'ü memur ve % 6,3'ü ise emeklidir. Anne meslekleri incelendiğinde araştırmaya katılan öğrenci annelerinin %75,7'si çalışmamakta ve ev kadını durumunda. %13,9'unun işçi ve % 10,4'nün anneleri ise memurdur. Araştırmaya katılanların Türkiye koşullarında gelir düzeyleri algılarına göre %16,0'sı ailelerinin az gelire sahip olduğunu,

%70,1'nin orta düzeyde, %11,1'nin yüksek ve %2,8'nin ise oldukça yüksek düzeyde gelire sahiptirler.

Araştırmaya katılanların kişisel bilgi formu kısmında yer alan diğer sorulara yanıtlarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.2.1. Araştırmaya katılanların akıllı telefon günlük kullanma süresi, kullandıkları akıllı telefon markası, akıllı telefon kullanımının yaşamlarını etkileme düzeyi

Araştırmaya katılanların/dâhil edilenlerin akıllı telefon günlük kullanma süresi, kullandıkları akıllı telefon markası, yaşamlarını etkileme düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımı Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3. Katılımcıların akıllı telefon günlük kullanma süresi, akıllı telefon markası, yaşamlarını etkileme düzeyine ilişkin yüzde ve frekans dağılımı

Değişkenler	Özellikler	N	%
Günlük Kullanım Süresi	0-2 Saat Arası	60	41,7
	2-4 Saat Arası	52	36,1
	4-6 Saat Arası	22	15,3
	6-8 Saat Arası	8	5,6
	8 Saat ve Üstü	2	1,4
Akıllı Telefon Markası	Apple	34	23,6
	Samsung	58	40,3
	Huawei	14	9,7
	Diğer	38	26,4
Akıllı Telefon Yaşamınızı Ne Kadar Etkiliyor	Hiç etkilemiyor	23	16,0
	Çok az etkiliyor	39	27,1
	Kısmen etkiliyor	53	36,8
	Etkiliyor	23	16,0
	Çok fazla etkiliyor	6	4,2
Akıllı Telefon Bağımlısı Olduğunuzu Düşünüyor musunuz?	Evet	16	11,1
	Hayır	78	54,2
	Kısmen	44	30,6
	Fikrim yok	6	4,2

Tablo 3.3'te araştırmaya katılanların akıllı telefon günlük kullanma süresi, kullandıkları akıllı telefon markası, akıllı telefon kullanmalarının yaşamlarını etkileme düzeyi, akıllı telefon bağımlısı olup olmadıklarına, ilişkin görüşlerinin dağılımını göstermektedir. Buna göre Tablo 3.3 incelendiğinde araştırmaya katılanların günde en çok

0-2 saat arasında akıllı telefonu kullandıkları görülmektedir. Bu oran grubun % 41’idir. İkinci en çok kullanma süresi % 36,1 ile 2-4 saat arasındadır. Üçüncü sırada günde 4- 6 saat % 15.3, 6-8 saat arasında % 5.6 ve günde 8 saat ve üstü akıllı telefon kullananların oranı ise %1.4’tür.

Katılımcıların hangi telefon markasını kullanıyorsunuz sorusuna, %40.3 ile en yüksek oranda Samsung marka akıllı telefon kullandıklarını belirtmişlerdir. %26.4 ile Apple, Samsung ve Huawei marka dışındaki akıllı telefonları kullandıklarını, %23.6’sı Apple ve %9.7’si ise Huawei marka akıllı telefon kullandıklarını belirtmişlerdir.

Akıllı telefonların yaşamlarını ne kadar etkilemektedir sorusuna araştırmaya katılanların %36.8’i kısmen, %27.17’nin çok az, % 16.0’sı hiç etkilemediği ve etkiliyor olarak görüş belirttikleri ve %4.2’sinin ise çok fazla etkilediğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların akıllı telefon bağımlısı olup olmadıklarına ilişkin %54.2’si bağımlı olmadıklarını, %30.6’sının kısmen bağımlı olduklarını, %11.1’i evet bağımlıyım ve %4.2’si ise herhangi bir fikir beyan etmemişlerdir.

3.2.2. Araştırmaya katılanların akıllı telefon kullanma amacı

Araştırmaya katılanların akıllı telefon kullanma amacı yüzde ve frekans dağılımı Tablo 3.4’te verilmiştir.

Tablo 3.4. Akıllı telefon kullanma amacı yüzde ve frekans dağılımı

Değişken		N	%
Akıllı Telefon Kullanma Amacı	Sosyal Ağlar	83	57,6
	Konuşmak	50	34,7
	İnternette Gezinmek	48	33,3
	SMS	105	72,9
	Eğitim amaçlı uygulamalar	51	35,4
	Sosyal ağlara bakmak	54	37,5
	Oyun oynamak	61	42,4
	Müzik dinlemek	38	26,4
	Arama yapmak	51	35,4
	e-postu kontrol etmek, yazışmak	123	85,4
	Metin mesajlaşma	109	75,7
	TV - film izleme	57	39,6
	Kitap okumak	108	75,0
	Fotoğraf çekmek	55	38,2
	Haberlere bakmak	93	64,6
	Varsa diğer	130	90,3

Tablo 3.4, akıllı telefon kullanma amacı yüzde ve frekans dağılımını göstermektedir. Buna göre Tablo 4 incelendiğinde görüleceği üzere öğrenciler tarafından akıllı telefonların en fazla %73,6 oranında müzik dinlemek amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında %66,7 oranında internette gezinmek, %65,3 oranında konuşmak amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. En düşük kullanım amacı ise %14,6 oranında e-postasını kontrol etmek ve %24,3 oranında metin mesajlaşması olarak tespit edilmiştir. Örneklem grubuna ait bilgiler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

3.2.3. Araştırmaya katılanların akıllı telefonda en çok kullanılan sosyal medya türü

Akıllı telefonda en çok kullanılan sosyal medya türünün yüzde ve frekans dağılımı Tablo 3.5’te verilmiştir.

Tablo 3.5. Akıllı telefonda en çok kullanılan sosyal medya yüzde ve frekans dağılımı

Değişken	Özellik	N	%
Akıllı telefonda en çok kullanılan sosyal medya	Instagram	74	51,4
	WhatsApp	79	54,9
	Twitter	19	13,2
	Facebook	13	9,0
	Youtube	83	57,6
	Varsa diğer	16	11,1

Tablo 5 öğrencilerin akıllı telefonda en çok kullandıkları sosyal medya araçlarının yüzde ve frekans dağılımını göstermektedir. Buna göre öğrencilerin en yüksekten en düşüğe % 57.6 ile Youtube ilk sırayı alırken, % 54.9 ile ikinci sırayı WhatsApp, üçüncü sırayı %51.4 ile Instagram, dördüncü sırayı % 13’2 ile Twitter, beşinci sırayı %11.1 ile diğer sosyal medya ağları ve en son ve düşük düzeyde ise % 9.0’u ise Facebook sosyal medya ağını kullanmaktadırlar.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu dışında, Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (ATBÖ-KF) aracılığı ile toplanmış olup, ölçek hakkındaki bilgiler aşağıda

verilmiştir. Ölçeğin uygulanabilmesi için etik kurul izni, okullar için ilçe yönetiminden gerekli izinler alınmıştır (EK:1).

3.3.1. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa formu (ATBÖ-KF)’a ilişkin bilgiler

Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği (Kwon ve ark.,2013) tarafından geliştirilmiştir. Adolesanlar (çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olan yaşam dönemi) için geliştirilen form 33 sorudan oluşurken, kısa formu 10 sorudan oluşmuştur. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa formu (Noyan ve ark., 2015) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve üniversite öğrencileri üzerine çalışmada geçerlilik ve güvenilirliği çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin kısa formu tek faktörlü yapı göstermiştir. Cronbach alfa değeri 0.867 olarak hesaplanmıştır. Diğer bir ifade ile “Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği” geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. Ölçek 1–6 arasında puanlandırılmıştır. Bunlar; “1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kısmen katılmıyorum, 4-Kısmen katılıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. Tek faktörlü yapı gösteren ölçekten alınan puanlar 10-60 arasında değişim göstermektedir. Böylece ölçekten elde edilen puanların artış göstermesi, akıllı telefon bağımlılığının da artış gösterdiğine yorumlanmıştır. Buna göre ölçekten elde edilen puanların ortalaması ya da bir öğrencinin ölçekten aldığı toplam puan ortalaması 29.50’nin altında ise akıllı telefon bağımlısı durumunda olmadığına, toplam puan ortalaması 29.50’nin üstünde ise akıllı telefon bağımlısı durumunda olduğuna yorumlanmıştır.

Araştırmada Kullanılan (Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formunun (ATBÖ-KF) bu araştırma için de ayrıca Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri yapılmıştır. Bulgular aşağıda verilmiştir.

3.3.2. Araştırmada kullanılan akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa form (ATBÖ-KF) için geçerlik ve güvenilirlik analizleri

3.3.2.1. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa form (ATBÖ-KF) güvenilirlik analizi

Bilimsel araştırmalarda kullanılan bilgi toplama araçları ölçeklerin güvenilir olması beklenir. Ölçme araçlarının güvenilirliği demek; ölçülecek özelliği farklı zamanlarda hata karıştırmaksızın kararlı ve tutarlı bir şekilde ölçmesi demektir. Diğer bir ifadeyle

araştırmaya katılanların ölçülmek istenen özelliklerini ne kadar doğru ölçtüğü anlamına gelmektedir (Ercan ve Kan, 2004). Bu çalışmada kullanılan ölçeğin güvenilirliği için Alfa Değeri (Cronbach Alpha) ve madde toplam korelasyonları değerleri kullanılmıştır. Kullanılan anket maddelerinin güvenilirliklerinin değerlendirilmesinde alfa katsayısının bazı araştırmacılara göre (Büyüköztürk, 2004) 0,70'ten büyük, bazı araştırmacılara göre (Kalaycı ve ark., 2009) ise sosyal bilimlerde 0,60 ve üstü değer alması güvenilir derecesi yüksek ölçekleri ifade etmektedir.

Tablo 3.6. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa form (ATBÖ-KF) alfa katsayısı değerleri

	Ölçek Ortalaması (madde çıkarıldığında)	Ölçeğin Varyansı (madde çıkarıldığında)	Düzeltilmiş madde-toplam puan korelasyon	Alfa katsayısı (madde çıkarıldığında)
S 1	23,02	101,265	,639	,891
S 2	23,25	100,399	,655	,890
S 3	22,92	99,679	,646	,891
S 4	22,63	95,143	,701	,887
S 5	23,06	96,458	,731	,885
S 6	23,17	101,263	,607	,893
S 7	23,11	99,680	,670	,889
S 8	23,42	103,085	,547	,897
S 9	22,72	96,079	,710	,886
S 10	22,63	98,290	,607	,894
N= 144 (α) = 0.900 Değişken Sayısı = 10				

10 ifadeli “Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği- Kısa Form” (ATBÖ-KF) sorularının iç tutarlılık ve güvenilirliklerini tespit için öncelikle alfa güvenilirlik katsayısı değerlerine bakılmıştır. Daha önce yapılan araştırmalarda Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formunun (ATBÖ-KF) $\alpha=0.90$ olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için ise ölçeğin α değeri 0.900 olarak hesaplanmıştır. Bulunan alfa (α -Cronbach's Alpha) katsayısına göre Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (ATBÖ-KF) oldukça yüksek bir güvenilirliğe sahiptir (Tablo 3.6). Ayrıca ölçeğin güvenilirliğini test etmek için alfa değerinin yanında, ölçeğin toplam puan korelasyon değerlerine de bakılmıştır (Şencan, 2005; Büyüköztürk, 2004). Alan uzmanlarına göre bu değer 0,30'dan büyük olması gerekmektedir. Nitekim bu araştırma için Tablo 6'da görüldüğü üzere ölçeğin toplam puan korelasyon değerleri 0,54'ten büyük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla madde-toplam puan korelasyon değerlerine göre de ölçek soru listesi güvenilirlerdir.

3.3.2.2. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği kısa form (ATBÖ-KF) geçerlik analizi

(Kwon ve ark., 2013) tarafından geliştirilen ve Türkiye’de (Noyan ve ark., 2015) tarafından Türkçeye uyarlayıp, üniversite öğrencileri grubu üzerinde yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışma sonucu, ölçeğin tek aktörlü bir yapıya sahip olduğu biraz yukarıda verilmişti. Yine yapılan istatistiksel analiz sonucu Cronbach alfa değeri 0.867 olarak hesaplanmıştı. Ölçeğin geçerliği için ise faktör analizi yapılmıştır. Bunun için araştırmaya katılanlardan elde edilen verilerin öncelikle faktör analizine tabi tutulur olup olmadığına bakılmıştır. Bunun için ölçme sonuçlarına KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Barlett testleri uygulanmıştır. Alan uzmanları ölçme sonuçlarının KMO değerinin 0,5’in üzerinde olması ve Barlett testinin ise anlamlı çıkması gerektiğini belirtmektedirler (Kalaycı ve diğerleri, 2006:321-322). Ayrıca, ölçekten elde edilen puanların faktör analizi sonucu bulunan maddelere ilişkin faktör yüklerinin 0.40 ve üstünde olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2004). Bu araştırma için yapılan faktör analizi sonucunda Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Form (ATBÖ-KF) soru listesinin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,910 bulunmuştur. KMO değerinin 0,50’nin üstünde olması ölçeğin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2004).

Araştırmada kullanılan formun faktör analizi için ikinci olarak Barlett testi değerlerine de bakılmıştır. “*Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği*” soru listesinin Barlett sig. değeri ($p = 0,000 < 0,01$; $\chi^2=658.252$) anlamlı çıkmıştır. Ayrıca akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinde yer alan 10 ifade toplam varyansın % 52.950’sini açıklarken, tek faktörlü olduğu da görülmüştür.

Verilerin analizi için hangi istatistiksel test tekniklerinin kullanılmasına ilişkin test sonuçları normal dağılım için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmış ve her iki değerin -1.00 ile +1.00 arasında yer aldığı görülmüştür. Sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda ölçek puanlarının normal dağılımı için Skewness (.683) ve Kurtosis (-.109) değerleri esas alındığı göz önünde bulundurulduğunda, “*Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Formu*” ölçek puanlarının normal dağılımı gösterdikleri kanaatine varılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma problemi ve alt problemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Öğrencilerde Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeyi Nedir? Alt Amaç Problem Cümlesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amaç problem cümlesi; “öğrencilerde akıllı telefon bağımlılık düzeyi nedir?” şeklinde ifade edilmiş olup, ölçekten elde edilen puanların toplam puan, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeğine katılma düzeyleri

Ölçek	Min.	Max.	Ortalama Katılım Düzeyi ($\bar{x}$)	Standart sapma
Akıllı Telefon Bağımlılığı	10	55	25,54	1.1

Katılımcılar “Akıllı Telefon Bağımlılığı” ölçeğine ($\bar{X}$:25,54) orta düzeye yakın düzeyde katılım göstermişlerdir. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri $\bar{X}$ =29.50’nin altında kaldığından, akıllı telefon bağımlısı olmadıklarına yorumlanmıştır. Katılımcıların ölçek içinde yer alan ifadelere katılma düzeyleri ise Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2’de Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinde bulunan ifadelere katılım düzeyleri incelendiğinde, en yüksek katılım “Etrafımdaki insanlar akıllı telefonumu çok fazla kullandığımı söyler” ($\bar{X}$:29.2) ve “Akıllı telefon olmadan yapamam.” ($\bar{X}$:29.2) ifadelerine olmuştur. Bunun yanında sırasıyla “Akıllı telefonumu düşündüğümde daha uzun süre kullanırım.” ($\bar{X}$:28.3), “Akıllı telefon kullanırken el bileklerimde veya ensemdede ağrı hissederim” ($\bar{X}$:26.3), “Akıllı telefon kullanımından dolayı planladığım işleri yetiştiremem” ($\bar{X}$:25.3) ifadelerinde yüksek katılım gerçekleşmiştir. Buna göre tüm ifadelere ilişkin yapılan hesaplama göre, bağımlılık oranı $\bar{X}$ =29.50’nin altında, dolayısıyla bağımlılık oranının altında bir bağımlılık oranına sahip görünmektedirler. Ancak dikkat edildiğinde akıllı telefon bağımlılık neredeyse orta noktaya yakın bir durumda bir bağımlılık oranı görünmekte, buna göre bağımlılık risk durumu bulunduğu söylenebilir.

Tablo 4.2. Akıllı telefon bağımlılığı ifadelerine katılma düzeyleri

Ölçek	İfadeler	Ortalama Katılım Düzeyi ($\bar{x}$)	Standart sapma ss
Akıllı Telefon Bağımlılığı	1. Akıllı telefon kullanımından dolayı planladığım işleri yetiştiremem.	25.3	1,38
	2. Akıllı telefon kullanımından dolayı, sınıfta ödev yaparken veya ders dinlerken konsantre olmakta zorlanırım.	23.0	1,42
	3. Akıllı telefon kullanırken el bileklerimde veya ensemdede ağrı hissedirim.	26.3	1,48
	4. Akıllı telefon olmadan yapamam.	29.2	1,68
	5. Akıllı telefonum elimde olmadığında sabırsız ve huysuz hissedirim.	2,49	1,54
	6. Kullanmasam bile akıllı telefonum hep aklımdadır.	23.8	1,44
	7. Günlük yaşantım çok etkilenmiş olsa bile akıllı telefonumu kullanmayı asla bırakmam.	24.4	1,44
	8. Twitter veya Facebook'taki diğer insanlar arasındaki konuşmaları kaçırmamak için sürekli olarak akıllı telefonumu kontrol ederim.	21.2	1,43
	9. Akıllı telefonumu düşündüğümde daha uzun süre kullanırım.	28.3	1,60
	10. Etrafımdaki insanlar akıllı telefonumu çok fazla kullandığını söyler.	29.2	1,66

4.2. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçek Puanları Cinsiyete Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? Alt Amaç Cümlesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amaç problem cümlesi “öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiş olup, ölçekten edilen puanların toplam puan, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının cinsiyetlerine göre-testi sonuçları

				Levene Testi			t Testi	
Ölçek	n	$\bar{x}$	ss	F	p	sd	t	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı								
Kadın	73	25,12	10,73	,986	,322	142	-,469	,640
Erkek	71	25,98	11,32					

*Independent Samples t-Test, *<0,05, **<0,01*

Katılımcıların cinsiyetlerine göre “Akıllı Telefon Bağımlılığı” algılarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre; Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı algılarında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (t: -0,469 ; p:0.640>0.05). Bu bulgu, akıllı telefon bağımlılığın cinsiyetler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4.3. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçek Puanları Okul Düzeylerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? Alt Amaç Cümlesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amaç problem cümlesi “öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları okul düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiş olup, ölçekten edilen puanların toplam puan, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4.4. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının okul türlerine göre farklılıkları

				Levene Testi			t Testi	
Ölçek	n	$\bar{x}$	ss	F	p	sd	t	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı								
Ortaokul	62	22,67	10,00	4,410	,038	142	-	2,787
lise	82	27,71	11,28					

*Independent Samples t-Test, *<0,05, **<0,01*

Katılımcıların okul türü değişkenine göre “Akıllı Telefon Bağımlılığı” algılarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre; öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı algılarında, öğrencilerin okul türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir (t:-2,787 ; p:0.006<0.01). Buna göre lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}$:27,71), ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilere ($\bar{X}$:22,67) göre daha yüksektir.

4.4. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılığının, Sınıf Düzeylerine Göre Farklılıkları

Araştırmanın dördüncü alt amaç problem cümlesi “öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiş olup, ölçekten edilen puanların toplam puan, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının sınıf düzeylerine göre tek yönlü varyans analiz (ANOVA) sonuçları

Boyutlar	n	$\bar{x}$	Stan. Sapma	Var. Kay.	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	LSD
Akıllı Telefon Bağımlılığı										
1.Sınıf	26	26,23	10,15	G. Arası G. İçi Toplam	1107,494 16202,166 17309,660	3	369,165 115,730	3,19 0	,026*	2-1 2-3 2-4
2.Sınıf	32	20,43	8,65			14				
3.Sınıf	49	27,57	11,81			0				
4.Sınıf	37	26,81	11,30			14				
Toplam	144	25,54	11,00			3				

One Way ANOVA, * $<0,05$, ** $<0,01$

Katılımcıların sınıf düzeyi değişkenine göre “Akıllı Telefon Bağımlılığı” algılarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre; öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı algılarında, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F:3,190$; $p:0.026<0.05$). Bulunan farklılık 2. Sınıf öğrencileri lehine anlamlıdır. Buna göre 2. sınıf öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri, diğer sınıflarda okuyan öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur.

4.5. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçek Puanları Ebeveynlerinin Gelir Düzeylerine Göre Farklılığı

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları ebeveynlerinin gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiş olup, ölçekten edilen puanların toplam puan, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.6.’da verilmiştir.

Tablo 4.6. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının aile gelir düzeylerine göre tek yönlü varyans analiz (ANOVA) sonuçları

Boyutlar	n	$\bar{x}$	Stan. Sapma	Var. Kay.	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	LSD
Akıllı Telefon Bağımlılığı										
1. Az	23	29,21	11,02	G. Arası G. İçi Toplam	675,901	3	225,300 118,813	1,896	,133	
2. Orta	101	24,60	11,21		16633,759	140				
3. Çok	16	27,93	9,08		17309,660	143				
4. Oldukça Çok	4	18,75	6,80							
Toplam	144	25,54	11,00							

One Way ANOVA, * $<0,05$, ** $<0,01$

Katılımcıların aile gelir düzeylerine göre “Akıllı Telefon Bağımlılığı” algılarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre;

Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı algılarında, öğrencilerin aile gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (F:1,896; p:0.133>0.05).

4.6. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçek Puanları Ebeveynlerinin İş ve Mesleklerine Göre Anlamlı Bir Farklılığı

Araştırmanın altıncı alt problemi “Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları ebeveynlerinin iş ve mesleklerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiş olup, ölçekten edilen puanların toplam puan, ortalama ve standart sapma değerleri baba mesleği için Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının babalarının mesleklerine göre tek yönlü varyans analiz (ANOVA) sonuçları

Boyutlar	n	$\bar{x}$	Stan. Sapma	Var. Kay.	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	LSD
Akıllı Telefon Bağımlılığı										
1. Çalışmıyor	33	28,48	10,57	G. Arası G. İçi Toplam	432,533	3	144,18 120,55	1,196	,314	
2. İşçi	77	24,89	11,21		16877,13	140				
3. Memur	25	23,44	10,88		17309,66	143				
4. Emekli	9	26,22	10,59							
Toplam	144	25,54	11,00							

One Way ANOVA, * $<0,05$, ** $<0,01$

Katılımcıların babalarının mesleklerine göre “Akıllı Telefon Bağımlılığı” algılarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre;

Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı algılarında, öğrencilerin babalarının mesleklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (F:1,196; p:0.314>0.05).

4.7. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılığının, Annelerinin Mesleklerine Göre Farklılıkları

Araştırmanın yedinci alt problemi “Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık ölçek puanları ebeveynlerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiş olup, ölçekten edilen puanların toplam puan, ortalama ve standart sapma değerleri anne mesleği için Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının annelerinin mesleklerine göre tek yönlü varyans analiz (ANOVA) sonuçları

Boyutlar	n	$\bar{x}$	Stan. Sapma	Var. Kay.	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	LSD
Akıllı Telefon Bağımlılığı										
1. Çalışmıyor	109	25,85	10,85	G. Arası	192,808	2	96,404 121,396	,794	,454	
2. İşçi	20	22,80	9,49	G. İçi	17116,85	141				
3. Memur	15	27,00	13,85	Toplam	17309,66	143				
Toplam	144	25,54	11,00							

One Way ANOVA, *<0,05, **<0,01

Katılımcıların annelerinin mesleklerine göre “Akıllı Telefon Bağımlılığı” algılarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre;

Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı algılarında, öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (F:0,794; p:0.454>0.05).

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Literatürde bağımlılık önceleri madde bağımlılığı şeklinde anlaşılırken, şimdilerde alanı genişletilmiş, araştırmaların yeni bir bağımlılık türü üzerine yoğunlaştığı görülmektedir (Yılmaz ve ark., 2014). Herhangi bir madde yerine davranışsal bağımlılıklar olarak görülen akıllı telefon bağımlılığı ya da teknoloji bağımlılığı, “*zarar verici şekilde davranmaya yönelik tekrarlayıcı dürtüler*” (Marks, 1990). yaşamın verdiği zararları görülmesine rağmen kişinin belirli bir davranışı gösterme konusunda direnç göstermesi (Black, 2013; Mann ve ark., 2017), bireyi herhangi bir maddeye değil, davranışı yerine getirme durumunda yaşanan duyguya bağımlı (Alavi ve ark., 2011) şeklinde ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Diğer taraftan davranış şeklinde görülen bağımlılık; kendisini aşırma, kontrol kaybı, tolerans, yoksunluk, bilişsel belirginlik ve duygu durum düzenleme gibi temel bağımlılık belirtilerinin eşlik ettiği, aşırı davranışta bulunma (Kwon ark., 2013) olarak da ifade etmektedir. Bu tür bağımlılık gerçekte dijital bağımlılık olup; telefon bağımlılığını, internet bağımlılığını, ekran bağımlılığını, sosyal medya bağımlılığını, dijital oyun bağımlılığını ve çeşitli dijital medya araçlarına yönelik ileri düzeydeki isteği betimlemektedir (Dilci ve ark., 2019).

Bireylerin teknolojiye karşı bağımlılıkları farklı boyutlarda ele alınarak araştırıldığı görülmektedir. Bunların başında; internet bağımlılığı olmak üzere erişkinlerde dijital oyun bağımlılığı, teknolojik bağımlılığı, bilgisayar bağımlılığı, sanal oyun bağımlılığı, facebook bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı vb. olmak üzere, önemli bir bağımlılık türü olarak akıllı telefon bağımlılığı başlıkları altında araştırılmaktadır. Bu bağlamda yapılan araştırma da ortaokul ve lise yaş dönemine karşılık gelen ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı bazı demografik değişkenliklerle olan ilişkisi incelenmeye çalışılmıştır. (Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), yaş gruplarını kendi içinde gruplama yoluna gitmiş ve 10-19 yaş arası dönemi ergenlik dönemi olarak tanımlarken, 15-24 yaş arasını gençlik dönemi olarak ve 10-24 yaş arası dönemi ise genç bireyler olarak tanımlamıştır (WHO, 2020). Buna göre ortaokul ve lise çağ bireyler ergen olarak değerlendirilebilir.

Nicel araştırma kapsamında genel tarama modelinde desenlenen araştırmanın verileri Akıllı Telefon Bağımlılığı Kısa Formu (ATB-KF) aracılığı ile toplanmıştır. Ölçek puanlarının normal dağılım gösterdiğinden, parametrik test tekniklerinin kullanılarak

analiz edilen verilerin bulgularına göre; ortaokul ve lise öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılık düzeyi Hozat ilçe merkez okulları için ortanın hemen altında risk oluşturacak bir düzeyde olduğu görülmüştür ($\bar{X}=2.59$). Literatürde yapılan benzer araştırma bulgularından biri Akyürek (2020) tarafından lise öğrencileri üzerine yapılmıştır. Bu araştırma bulgularına göre bu oran $\bar{X}= 2.44$ ortalama ile ortanın çok az bir oranda altında çıkmış olsa da lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlısı oldukları kanısına varılması anlamlı görülmüştür. Esasında literatürde yapılan benzer araştırma bulgularıyla bu araştırma bulgularının örtüştüğü söylenebilir. Nitekim, (Mazılı ve Gültekin'in, 2020) araştırmalarında ergenlerin çoğunluğunun ortanın altında ve risk unsuru taşır düzeyde bir bağımlılık düzeyine sahip bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde (Aljomaave ark., 2016) tarafından lise öğrencileri üzerine yapılan araştırma bulguları da benzer sonucu vermiştir. Çalışkan ve ark., 2017) tarafından öğretmenler üzerine yapılan çalışmalarında; öğretmen adaylarının akıllı telefon bağımlılıklarının orta düzeye yakın ve risk unsuru taşır seviyede olduğu tespiti de benzerdir. Benzer bir çalışma (Bağcı,2018) tarafından yapılmıştır. Bu araştırma bulgularına göre öğrencilerin orta seviye düzeyinde akıllı telefon bağımlısı oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Sarıkaya'nın (2018) araştırması ise Ön lisans öğrencileri üzerinedir. Bu çalışmada ulaşılan bulgu; ön lisans öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık durumu orta düzeyde çıkmıştır.

Durak ve Seferoğlu'nun (2018) ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin akıllı telefon kullanım durumları ile akıllı telefon bağımlılığı düzeylerini seçilmiş bazı demografik değişkenler yönünden incelemeyi amaçlayan çalışmasında akıllı telefonları öğrencilerin en çok oyun oynamak amacıyla kullandıkları bulgusu yanında önemli diğer bir bulgu öğrencilerin yarısının teknoloji bağımlılığı gösterdikleri yönündedir.

Akıllı telefon bağımlılığı (Çakır ve Oğuz, 2017) tarafından da araştırılmıştır. 540 lise öğrencisi üzerinde yapılan çalışma bulgularına göre; lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve yalnızlıklarının orta düzeyde çıktığı görülmüştür. Bu bağımlılık düzeyinin bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde, gerekli önlemler alınmazsa bağımlılık düzeyine çıkacağını göstermektedir. Yurt dışında (Chen, Liu, Ding, Ying, Wang ve Wen, 2017) tarafından tıp fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada ulaşılan bulgu; akıllı telefon bağımlılığı kadınlarda %29,3 iken bu oran erkeklerde %30,3 ve toplamda ise 29,3 düzeyinde çıkmıştır. (Kwon ark.,2013) tarafından yapılan çalışmada; öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının ortalamanın üzerinde bir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yine

(Haug, Castro, Kwon, Filler, Kowatsch ve Schaub,2015) tarafından yapılan araştırmada; öğrencilerin %16,9'unun (256) akıllı telefon bağımlısı olduğu bulunmuştur.

(Kahyaoğlu ve ark.,2016) tarafından yapılan araştırmada; üniversite öğrencilerinin akıllı telefonlarını yüksek oranda kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. (Keskin, 2018) tarafından yapılan araştırmada; katılımcıların akıllı telefon bağımlılıkları, önceki çalışmalara oranla daha yüksek bulunmuştur. Benzer diğerk çalışma örneklerinden Durak ve Seferoğlu (2018) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin %57.7'sinin bağımlılık gösterenler grubunda bulunduğu belirlenmiştir. (Çakır ve Oğuz, 2017) öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin orta seviyede olduğunu tespit etmiştir.

Mert ve Özdemir (2018) tarafından yapılan araştırmada; katılımcıların akıllı telefon kullanımı 3.19 ortalamaya sahip oldukları görölmüştür. Bu bulgular orta öğretim düzeyinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri bakımından risk sınırında bulundukları, gerekli tedbirlerin alınmaması durumunda risk sınırını aşarak davranışsal bağımlılık düzeyine çıkmalarının kaçınılmaz olacağı, bu durumun ise bireyin yaşamında meydana getireceğı olumsuzlukların topluma yansıyan yönüyle istenmedik olgu ve olayların yaşanmasına neden olacağının kaçınılmaz olacağıdır.

Araştırmada cinsiyet değışkenine göre akıllı telefon kullanma düzeyleri karşılaştırılmış ve anlamlı fark bulunmuştur ($p<.005$). Farkın kız öğrencileri lehine iken, Bağcı'nın (2018) araştırmasında tam tersi kız öğrenciler erkek öğrencilere göre akıllı telefonu daha fazla kullandıkları görölmüştür. Benzer araştırma bulgusu (Keskin, 2018); (Mazılı ve Gültekin 2020; Çakıra ve ark. (2019) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla da örtüşmektedir. Bu araştırmada ortaokul düzeyinde kız ve erkek öğrenciler arasında internet bağımlılık riski benzerlik gösterirken, lise düzeyinde kız öğrencilerin internet bağımlılığı riskinin erkeklere göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Aynı şekilde (Meral,2017; Minaz ve Çetinkaya Bozkurt'un 2017; Sanal ve Özer 2017; Dirik 2016; Yücelten 2016; Süler 2016; Kumcağız ve Gündüz 2016; Ünal'ın 2015; Durak ve Seferoğlu,2018; Aktaş ve Yılmaz, 2017; Çakır ve Oğuz, 2017; Deursen, Bolle, Hegner ve Kommers2015; Choliz'e 2012) araştırma bulguları da bu yöndedir.

Hozat ilçe ortaokul ve lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılıklarının sınıf düzeylerine göre araştırma bulguları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir ($p<.005$). Bu bulgu (Bayzan'ın 2024) araştırma bulguları yanında, (Özaltın ve ark., 2022; Demirel ve Kumcağız, 2019; Çetinkaya, 2013; Okur ve ark., 2019; Atıcı, 2017) çalışmalarıyla örtüşmektedir. Diğerk bir ifadeyle öğrencilerin sınıf düzeyleri ile akıllı

telefon bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bulunan fark, sınıf düzeyine bağlı olarak değişmektedir. Bu anlamlı fark, üst sınıfların daha fazla akıllı telefon kullandıkları şeklindedir.

Araştırmanın akıllı telefon kullanım süresine ilişkin bulguları ile yapılmış benzer araştırma bulguları benzerlik göstermektedir. Bu süre benzer araştırma bulguları birlikte değerlendirildiğinde 4-6 saat arasında bir yoğunluk gösterdiği görülmektedir. Nitekim Minaz ve Çetinkaya Bozkurt'un (2017) araştırmasında bu süre öğrencilerin yüzde 29.9'unun 2-4 saat, yüzde 36.4'nün 4-6 saat günde kullanım süresi olarak bulunmuştur. (Çakır ve Oğuz'un, 2017) araştırmasında bu süre 4 saatin üzerinde bulunmuştur. Meral'in (2017) araştırmasında ise akıllı telefon bağımlılığı ile akıllı telefon kullanım süresi arasında pozitif yönde olumlu bir korelasyon bulunmuştur. Benzer çalışmalardan biri Yücelten (2016) tarafından yapılmış ve öğrencilerin günlük akıllı telefon kullanma süresinin 4-8 saat arasında yoğunlaştığı görülmüştür.

Ebeveynlerin eğitim düzeyinin yüksekliği, çocuklarının akıllı telefon kullanmalarını daha bilinçli yerine getirmeleri beklenir. Keza öğrenci ebeveynlerinin iş ve meslek sahibi olma durumlarına göre de akıllı telefon kullanma sürelerinin anlamlı farklılık göstermesi beklenir. Ancak bu çalışmada, ebeveynlerinin iş ve mesleklerine göre öğrencilerin akıllı telefon kullanma süreleri ve bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle bu araştırma bulgularına göre; ebeveynlerin iş ve meslekleri öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı üzerine etkisi olmadığı görülmüştür. Alanda yapılan benzer çalışma bulguları ise farklılık göstermektedir. Nitekim Akar'ın (2021) araştırmasında anne baba çalışıp çalışmama durumuna göre anlamlı bir farklılık çıkmaz iken, annenin çalışıp çalışmama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Anneleri çalışan lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyi puanları daha yüksek çıkmış, bu durumda anne çalışma durumu telefon bağımlılığı üzerine etkisi olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Çalışan annenin çalışmayan anneye göre akıllı telefon bağımlılık düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Benzer bulgu Aygar'ın (2020) çalışmasında da görülmektedir. Diğer bir deyişle annesi çalışan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyi annesi çalışmayan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı çıkmış ve bu anlamlılık çalışan anne lehine çıkmıştır. Yine Okur ve ark. (2019) yaptıkları araştırma ortaokullar üzerine olup, araştırmanın bulgularına göre demografik özellikler ile (cinsiyet, yaş, algılanan akademik başarı, sosyoekonomik durum, baba eğitim

durumu ve akademik başarı) öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Araştırmalar ergen çağ dönem nüfusun akıllı telefon kullanım düzeylerinde artışın olduğu yönündedir (Chung ark., 2019). Küçük yaşlara doğru giderek yaygınlaşan ve kontrolsüz bir kullanım sürecine girişi, öte yandan ergenlerin akıllı telefon bağımlılığının yüksek risk taşıyıcı duruma gelmesi (Cha ve Seo, 2018) üzerinde durulmayı gerektiren önemli bir problemi ifade etmektedir. Sonuçlarının bireyin kendisiyle sınırlı kalmayan olumsuzluklarının toplumsal boyutunun ne tarafa evrileceği görünen teknoloji bağımlılığının bir an evvel normal seyrine dönebilmesinin yol ve yöntemlerinin bulunmasını zorunlu kılmaktadır. Bugünün çocuk yaş grubunun yarının ergen ve yetişkinleri olacağı gerçeği göz ardı edilmemelidir. Toplumsal üstesinden gelinmesi gereken önemli bir sorun olarak devletlerin önlemlerini almaları gerekmektedir. Aksi durumda maddi ve manevi, biyolojik ve psikolojik ve önemlisi ise ortaya çıkacak bağımlılığın tanımsız hastalıklara kaynaklık etmesi gibi bir durumu kaçınılmaz olacaktır. Hozat Tunceli ilinin küçük bir ilçesi ve Türkiye koşullarında teknolojiyle o kadar da yakın bir mesafede olmamasına karşılık, öğrencilerinin akıllı telefon kullanım yönünden ölçekle elde edilen verilere göre; teknolojiyi yaşamlarını daha iyi bir duruma getirmek üzere kullanan değil, teknolojinin yaşamlarını olumsuz yönde etkiler yönde kullanan bireyler olacaklarını göstermektedir. Bu durum yaş, cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyleri, ebeveynlerinin gelir ve eğitim düzeylerine ve kullanım amaç ve sürelerine göre her anlamda kendisini göstermektedir.

Sonuç olarak dijital araçları bireyin ve toplumun kendi hayatından çıkarabilme şansı bulunmadığı, aksine büyük bir ihtiyaç olarak kullanma zorunluluğu ile karşı karşıya olduğu gerçeğinden hareketle, istenmeyen bağımlılık durumunun ortaya çıkmaması için birtakım çözümlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bunlar küresel çapta başta olmak üzere, ulusal düzeyde devletlerin alması gereken önlemler yanında, toplumun çeşitli kesimlerin de kendilerine düşeni yerine getirmeleri gerektirmektedir. Öte yandan okul, STK'lar ve medyanın da bu çözüm kümesi içinde alacakları rol önemlidir.

6. KAYNAKLAR

- Akgül, M.**, 2020. Akıllı telefon bağımlılığı ile çalışılmış tezlerin sistematik incelenmesi. *Instructional Technology and Lifelong Learning*, 1(2):221-244.
- Akın, G.**, 2018. Erzincan Üniversitesi öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılık düzeyinin belirlenmesi ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi, *Uzmanlık tezi*, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Aktan, A. K., Kutlay, Ö.**,2021. Tıp Fakültesi öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı, depresyon ve anksiyete arasındaki ilişki. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2).
- Aktaş, C.**, 2014. QR kodlar ve iletişim teknolojisinin hibritleşmesi. *Kalkedon Yayınları*, İstanbul.
- Aktaş, H., Yılmaz, N.**, 2017. Üniversite gençlerinin yalnızlık ve utangaçlık unsurları açısından akıllı telefon bağımlılığı. *International Journal of Social Science and Education Research*, 3(1):85-100.
- Akyürek, M.İ.**, 2020. Lise öğrencilerinin akıllı telefon kullanımı ve bağımlılığı, *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(2).
- Akyürek, S.**, 2011. Çocuklarda iletişim araçları bağımlılığı. *Mutlu Çocuklar Derneği*.
- Alavi, S. S., Maracy, M. R., Jannatifard, F., Eslami, M.**, 2011. The effect of psychiatricsymptoms on the internet addictiondisorder in Isfahan's University students, *Journal of Research in Medical Sciences*, 16, 793–800.
- Aljomaa, S. S., Qudah, M. F. A., Albursan, I. S., Bakhiet, S. F., Abduljabbar, A. S.**, 2016. Smartphone addiction among university students in the light of some variables. *Computers in Human Behavior*, 61, 155-164.
- Altınbaşak, İ., Karaca, E.S.**, 2009. İnternet reklamcılığı ve internet reklamı ölçümlenmesi üzerine bir uygulama.*ege akademik bakış / ege academic review*, 9 (2): 463-487.Amerika'da çocuk medyası kullanımı 2013. San Francisco, CA.: Sağduyu Medya.
- Aral, N., Kadan, G.**, 2021. Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin medya araçlarını kullanım düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Child & Development (J-CAD) /Çocuk ve Gelişim Dergisi (ÇG-D)*, 4(7), 50-56.
- Arslan A, Kırık AM, Karaman M, Çetinkaya A.**, 2015. Lise ve üniversite öğrencilerinde dijital bağımlılık. *UHİVE*, 8:34-58.
- As, M, Yılmaz M, Bolu F, Dağlı SÇ, Gerçek GÇ, Teker N, Sezer T, Toygar G, Türkarıslan M, Uslu AM, Usturalı E, Yamansavcı E, Yardımcı N, Önder DA.**, 2015. Bir öğrenci yurdunda kalan üniversite öğrencilerindeki internet bağımlılığı ile beck depresyon ölçeği arasındaki ilişki. *Konuralp Tıp Dergisi* 2015; 7(1): 6-14.

- Atabek, Ü.**, 2001. İletişim ve teknoloji, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Atıcı, Ö. B.**, 2017. Ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ve kontrol hissi düzeyleri arasında ilişkinin incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Atıcı, Ö. B.**, 2017. Ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı ve kontrol hissi düzeyleri arasında ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aydoğan, D.**, 2013. İletişim ve tarih. Y. Aktaş, K. Kılıç içinde, Bir Bakışta İletişim (s. 83-124). Paradigma Akademi Yayınları, Edirne.
- Aydoğdu, H.**, 2013. Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri yönünden karşılaştırılması (*Yüksek lisans tezi*, Ege Üniversitesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir). [https:// tez.yok.gov.tr/Ulusal Tez Merkezi adresinden edinilmiştir](https://tez.yok.gov.tr/Ulusal_Tez_Merkezi_adresinden_edinilmistir), E.T. 04.6.2024.
- Aygül, E., Yalçın, P.**, 2024. Teknoloji bağımlılığı ile ilgili yapılmış akademik çalışmalara yönelik doküman analizi, *Bağımlılık Dergisi*, 2024; 25(4):354-367, Doi: 10.51982/bagimli.1436805.
- Aymaz, G.**, 2018. Kötü dünyanın tasviri -Üçüncü dünya modernizmi ve kış uykusu. *Intermedia International E-Journal*, 5(8), 1-11.
- Bağcı, H.**, 2018. Lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi: Sakarya örneği. *Turkish Studies- Information Technologies & Applied Sciences*, 13(21), 47-60.
- Bal, E., Balcı, Ş.**, 2020. Akıllı cep telefonu bağımlılığı: kişilik özellikleri ve kullanım örüntülerinin etkinliği üzerine bir inceleme. *Erciyes iletişim dergisi / journal of erciyescommunication*, 1:308-319.
- Baldini, M.**, 2000. İletişim Tarihi. Çev. Gül Batuş İstanbul: *Avciol Basım Yayın*.
- Baldini, M.**, 2000. İletişim Tarihi. *Avciol Basım Yayın*, İstanbul.
- Barbier, F., Lavenir, C.**, 2001. Diderot'dan internete medya tarihi. (Çev: Kerem Eksen). İstanbul: Okyanus Yayın.
- Barbier, F., Lavenir, C. B.**, 2001. Diderot'tan internete medya tarihi. İstanbul: Okuyan Us Yayıncılık.
- Baykan, Z., Güneş H., Akşehirli Seyfeli MY.**, 2021. Erciyes üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ile akademik erteleme ve akademik başarı arasındaki ilişki. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 20(61):119-134

- Bayrak Çelik, S.,** 2020. Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının olumlu ve olumsuz etkileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(110):365-377. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.46049>
- Begtimur, M. E.,** 2018. İlk matbaanın mucidi, ilk matbaanın mucidi. *Uluslararası Uygur araştırmaları dergisi*, 12:160-168.
- Bekar, T.,** 2018. Üniversite öğrencilerinde teknoloji ile ilgili bağımlılıklar ve ilişkili faktörler. *Yayımlanmamış Uzmanlık tezi*, T.C. Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Denizli.
- Bilir, K.,** 2013. Sanal alışveriş internet kullanıcıları Avrupa Türkiye Türkiye’de internet kullanımı. *Bloglife TR*, 3, 21.
- Black, D.,** 2013. Behavioural addictions as a way to classify behaviours. *Canadian Journal of Psychiatry*, 58(5), 249–251. <https://doi.org/10.1177/070674371305800501>
- Brennen, S., Kreiss, D.,** 2014. Digitalization and digitization, retrieved from <http://culturedigitally.org/2014/09/digitalization-and-digitization>, Erişim: 13.06.2024.
- Büyükgebiz Koca, E.,** 2019. Akıllı telefon bağımlılığı ve sosyotelizm üzerine bir yazın taraması, avrasya sosyal ve ekonomi araştırmaları dergisi (*asead*) *eurasianjournal of researches in social and economics (ejrse)* issn:2148-9963
- Büyüköztürk, Ş.,** 2014. Deneysel desenler: Öntest-sontest, kontrol grubu, desen ve veri analizi. Ankara: Pegem A
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, Kılıç, E., Akgün, Erkan, Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F.,** 2019. Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Cha, S., Seo, B.,** 2018. Smartphone use and smartphone addiction in middle school students in Korea: Prevalence, social networking service and game use. *health psychology open*, 5 (1), 1-15.
- Cheng, H., Furnham A.,** 2003. Kişilik, özgüven ve demo-grafik tahminleri mutluluk ve depresyondan. *Per End Fark*, 34:921-942.
- Choliz, M.,** 2012. Mobile phone addiction in adolescence: The test of mobile phone dependence (TMD). *Progress in Health Science*, 2(1):33-44.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., Turner, L.A.,** 2015. Tarama araştırması. A. Aypay (Ed.), Araştırma yöntemleri: desen ve analiz (2. Baskı). *Anı Yayıncılık*.
- Chung, K. L., Morshidi, I., Yoong, L. C., Thian, K. N.,** 2019. The role of the darktetrad and impulsivity in social media addiction: Findings from Malaysia. *Personality and Individual Differences*, 143, 62-67. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.02.016>.

- Çakır, H., Topçu, H.,** 2005. Bir iletişim dili olarak internet. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2:71-96.
- Çakır, M., Kocagöz, E., Karakuş, F. N.,** 2021. Çocuklarda dijital bağımlılık: ebeveynlerle nicel bir araştırma. *E-ICEESS 2021*: 71-93.
- Çakır, Ö., Oğuz, E.,** 2017. Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1):418-429.
- Çalışkan, N., Yalçın, O., Aydın, M., Ayık, A.,** 2017. BÖTE öğretmen adaylarının akıllı telefon bağımlılık düzeylerini belirlemeye yönelik bir çalışma. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 8(22), 111-125.
- Çam Tosun, F., Arslan B.,** 2015. Açık öğretim lisesinde artış: Kadın öğrenciler. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13(49):84-99.
- Çelik, S., Ulusoy, B.,** 2019. Bilgisayar oyunlarının ortaokul öğrencilerinin sosyal yaşamına etkisi. *The Journal of Social Science*, 5(3):46-60. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.522570>
- Çiçek, B., Şahin, H., Erkal, S.,** 2021. Covid-19 Salgın döneminde üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığının incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 9(Özel Sayı), 52-80. <https://doi.org/10.52528/genclikarastirmalari.771890>
- Dahan, G. S.,** 2009. Çizgi-altı iletişim faaliyetlerinin niş pazarlardaki önemi ve bir alan çalışması. (Ed.) Kalender, A., *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, (1):36-49.
- Daysal, B.,** 2019. Alaca ilçe merkezindeki lise öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ve psikososyal Faktörler. *Yüksek Lisans Tezi*, Hitit Üniversitesi, Çorum.
- Demir, M.,** 2013. Modası olan bir aksesuar olarak görülen cep telefonları üzerine bir inceleme, yeni medya üzerine: Yeni iletişim teknolojileri. *Literatürk Yayınları*, Konya,109-136s.
- Demirel, H.,** 2010. Üniversite öğrencilerinin elektronik alışveriş hakkındaki görüşleri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12/3, 119-134.
- Deursen, A. J. V., Bolle, C. L., Hegner, S. M., Kommers, P. A. M.,** 2015. Modeling habitual and addictive smartphone behavior the role of smart phone use types, emotional intelligence, social stress, self-regulation, age and gender. *Computers in Human Behavior*, 45:411-420
- Dilci, T., Arslan, A., Ersoy, M.,** 2019. 0-12 yaş aralığındaki çocukların dijital bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre belirlenmesi: Sivas ili örnekleme. *TOD*, 12:122-42.

- Dinç, ark.**, 2016. 3. Uluslararası teknoloji bağımlılığı kongresi, medyanın kitesinden, kitlelerin medyasına; 21 yüzyılda iletişimdeki paradigma değişimi ve sanal iletişimin beraberinde getirdikleri. *The Final Book Of The İnternational Congress Of The Technology Addiction*, İstanbul.
- Dirik, K.**, 2016. Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile öz-güven arasındaki ilişkilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Doğan, U., İlçin Tosun, N.**, 2016. Lise öğrencilerinde problemli akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (22), 99-128. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.66762>
- Drucker, P. F.**, 1994. Kapitalist ötesi toplum. Belkıs Çorakçı (çev), *İnkılâp Kitabevi*, İstanbul.
- Durak, H., Seferoğlu, S. S.**, 2018. Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımları ve bağımlılık düzeyleriyle ilgili bir inceleme. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8 (1), 1-23
- Dursun, D.**, 1998. Küreselleşme ve toplumun inşasında bilginin artan önemi. *Yeni Türkiye Derg*, 4(19):154-160.
- Ekiz, D.**, 2003. Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri. *Anı Yayıncılık*, Ankara.
- Ektiricioğlu, C., Arslantaş, H., Yüksel, R.**, 2020. Ergenlerde çağın hastalığı: Teknoloji bağımlılığı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 29(1):51-64. <https://doi.org/10.17827/aktd.498947>
- Ektiricioğlu, C., Arslantaş, H., Yüksel, R.**, 2020. Ergenlerde çağın hastalığı: Teknoloji bağımlılığı, *Arşiv Kaynak tarama Dergisi*, 2020,29(1):51-64 doi:10.17827/aktd.498947
- Ercan, İ., Kan, İ.**, 2004. Ölçeklerde güvenilirlik ve geçerlik, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 30 (3) 211-216.
- Erkan, H.**, 1998. 21. Yüzyıla girerken bilgi toplumu ve Türkiye, *Yeni Türkiye Derg*, 4(19):134-143.
- Eroğlu, E.**, 2013. Etkili iletişim ve doğru anlatma. E. Eroğlu, & A. H. Yüksel içinde, *Etkili İletişim Teknikleri* (s. 20-. 38), Eskişehir.
- Eryılmaz, S., Çukurluöz, Ö.**, 2018. Lise öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi: Ankara ili, Çankaya ilçesi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 889-912.
- Fidan, N.**, 1986. Okulda öğrenme ve öğretme.

- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E., 2006.** How to design and evaluate research in education. New York: McGraw-Hill International Edition
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E., 2009.** How to design and evaluate research in education. McGraw-Hill, New York
- Fürüzan, K., 1983.** Eski Mezopotamya tarihi. Ankara üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara 1s.
- Gökçe, N., Yıldız, A., 2018.** Türkiye’de okuma-yazma bilmeyen kadınlar ve okuma-yazma kurslarına katılmama nedenleri: Ne edeyim okumayı, hayatım mı değişecek? *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6):2151-2161.
- Göldağ, B., 2019.** Akıllı telefon bağımlılığı ile algılanan stres ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies-Information Technologies and Applied Sciences*, 14(2), 193-212.
- Göymen, R., Ayas, T., 2019.** Akıllı telefon bağımlılığı ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 6(2), 36-52.
- Griffiths, M. D., Pontes, H. M., Kuss, D. J., 2016.** Online addictions: Conceptualizations, debates and controversies. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3(2), 151-164.
- Günel, A., Pekçetin, S., 2019.** Üniversite öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ile servikal bölge ve üst ekstremité ağrısı arasındaki ilişki. *STED / Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28 (2), 114-119. <https://doi.org/10.17942/sted.381207>
- Güneş, A., 2013.** Kıl tabletlerden elektronik tabletlere: İletişim araçlarının tarihsel gelişim süreci. *NWSA-Humanities*, 8(3):277-300.
- Güney, B., 2017.** Dijital bağımlılığın dijital kültüre dönüşmesi: Netless fobi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(2):207-213.
- Güngör, A. B., Koçak, O., 2020.** Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve akademik erteleme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *JRES*, 7(2):397-419.
- Güngör, A. B., Koçak, O., 2020.** Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve akademik erteleme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi/Jres*, 7(2), 397-419.
- Gürkan, H., Atabay, E., Gezgin, D.M., 2022.** Lise öğrencileri arasında dijital şiddet: Siber zorbalık, akıllı telefon bağımlılığı ve medya okuryazarlık arasındaki ilişki. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3):1799-1820.
- Haley, J., 1988.** İletişim, psikolojik sorunlar ve psikoterapi. Ali Uzunöz (çev.), *Çark Kitabevi Yayınları*, Ankara.

- Haug, S., Castro, R. P., Kwon, M., Filler, A., Kowatsch, T., Schaub, M.P.,** 2015. Smartphone use and smartphone addiction among young people in Switzerland. *Journal of Behavioral Addictions*, 4(4):299-307.
- Haythornthwaite, C., Wellman, B.,** 1998. Work, friendship and media use for information exchange in a networked organization. *Journal of the American Society for Information Science*, 49(12):1101-1114.
- Hong, F. Y., Chiu, S. I., Huang, D.H.,** 2012. A model of the relationship between psychological characteristics, mobile phone addiction and use of mobile phones by Taiwanese university female students. *Computers in Human Behavior*, 28(6):2152-2159.
- Hoşoğlu, R.,** 2019. Lise öğrencilerinin cep telefonu bağımlılıklarının incelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6 (1), 51-68.
- Işık, M., Kaptangil, İ.,** 2018. Akıllı telefon bağımlılığının sosyal medya kullanımı ve beş faktör kişilik özelliği ile ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerinden bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2):695-717.
- İhş.,** 2015. Teknoloji kullanımı ve bağımlılığı açısından Türkiye gençliğinin fotoğrafı. insani sosyal araştırmalar merkezi, <http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/> Erişim Tarihi: 02.10.2017.
- Kahyaoglu-Süt, H., Kurt, S., Uzal, Ö., Özdilek, S.,** 2016. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin sosyal ve eğitim hayatına etkisi. *Avrasya Aile Hekimliği Dergisi*, 5(1), 13-19.
- Kalaycı, E.,** 2009. SPSS Uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri, Ankara, *Asil Yayınları*.
- Karasar, N.,** 2002. Bilimsel Araştırma Yöntemi. 16. Basım. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasar, N.** 2012. Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: *Nobel Yayıncılık*.
- Karayağız Muslu, G., Bolışık, B.,** 2009. Çocuk ve gençlerde internet kullanımı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(5), 445-450.
- Keskin T, Ergun M, Başkurt F, Başkurt Z.,** 2018. Üniversite katılımcılarında akıllı telefon kullanımı ve baş ağrısı ilişkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 864-873.
- Kozan, M., Bulut-Özek M.,** 2019. Böte bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi. *Firat University Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi*, 29 (1)
- Kumcağız, H., Gündüz, Y.,** 2016. Relationship between psychological well-being and smartphone addiction of university students. *International Journal of Higher Education*, 5(4):144-156

- Kuyucu, M.**, 2017. Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı “Akıllı Telefon(kolik)” üniversite Gençliği. Aydın Üniversitesi. *Global Media Journal TR Edition*. 7(14).
- Küçükvardar, M., Tıngöy, Ö.**, 2018. Teknoloji bağımlılığının semptomlar temelinde incelenmesi, *-Informatics and Communication Technologies Special Issue/İletişim ve Bilişim Teknolojileri Özel Sayı –Cilt/Vol: 9-Sayı/Num: 35*
- Kwon, M., Kim, D.J., Cho, H., Yang, S.**, 2013. The smartphone addiction Scale: Development and validation of a short version for a dolescents. *Plos One*. (8)12, 1-7.
- Kwon, M., Lee, J-Y, Won, W-Y, Park, J-W, Min, J-A,Hann, C., Gu, X., Choi, J-H., Kim, D-J.**, 2013. Development and validation of a smart phone addiction scale (SAS). *Plos One*, 8(2): e56936.
- Lin Y.H., Chang L.R., Lee Y.H., Tseng H.W., Kuo T.B.J., Chen S.H.**, 2014. Development and validation of the smartphone addiction inventory (SPAI). *PloSone*, 9(6).
- Lopez-Fernandez, O., Kuss, D. J., Romo, L., Morvan, Y., Kern, L., Graziani, P.**, 2017. Self-reported dependence on mobile phones in young adults: A European cross-cultural empirical survey. *Journal of Behavioral Addictions*, 6(2):168–177. doi:10.1556/2006.6.2017.020.
- M. A. Çakır, A. Kuzucu.**, 2019. Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Researcher*, c. 7, sy. 1, ss. 181–199, 2019.
- Maigret, E.**, 2011. Medya ve iletişim sosyolojisi, (Çev.) Yücel, H., *İletişim Yayıncılık*, İstanbul.
- Mann, K., Keifer, F., Schellekens, A., Dom, G.**, 2017. Behavioural addictions: classification and consequences. *European Psychiatry*, 44, 187–188. <https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2017.04.008>
- Marks, I.**, 1990. Behavioural (non-chemical) addictions. *British Journal of Addiction*, 85, 1389-1394.
- Mazılı, S.**, 2019. Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığının özdenetim açısından incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon
- Mazılı, S., Gültekin, E.**, 2020. Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığının özdenetim açısından incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 10(2):705-730, doi: 10.23863/kalem.2020.172
- MEB**, 2012. 1739 Sayılı Türk Milli Eğitim Temel Kanunu, MEB, 09/05/2012, *12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar Genelgesi*.

- Millî Eğitim Bakanlığı**, 2021. Yaygın eğitim. [https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/ yaygın eğitim adresinden](https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/yaygin-egitim-adresinden) 14.06.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Minaz, A., Çetinkaya Bozkurt, Ö.**, 2017. Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin ve kullanım amaçlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21):268-286.
- Mobil İletişim Sektörü Raporu, Mobil İletişim Araçları ve Bilgi Teknolojileri İş İnsanları Derneği (MOBİSAD).**, 2023. *Mobil iletişim Sektörü Raporu*, <https://mobisad.org/wp-content/uploads/rapor-2023.pdf>, E.T. 09.07.2023.
- Nikolopoulou, K., Gialamas, V.**, 2018. Mobile phone dependence: Secondary school pupils' attitudes. *Education and information technologies*, 23(6):2821-2839.
- Noyan, C. O., Enez-Darçın, A., Nurmedov, S., Yılmaz, O., Dilbaz, N.**, 2015. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin kısa formunun üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(1):73-81.
- Okur, H. D., Özkul, M.**, 2015. Modern iletişimin ara yüzü: sanal iletişim sosyal paylaşım sitelerinin toplumsal ilişki kurma biçimlerine etkisi (facebook örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1:21
- Okur, S., Ersin Özkan, E., Arslan Ü.**, 2019. Ortaokul öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, Volüme 14 Issue 2, 2019, p. 275-294 DOI: 10.29228/TurkishStudies.22813 ISSN: 2667-5633
- Özaltın, E., Çelikay Söyler, H., Günay, E.**, 2022. Ortaokul öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı, algılanan anne baba tutumu, sosyal dışlanma ve akademik özyeterlilik, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(8): 1093-1109.
- Özkan, A.**, 2005. Mobil iletişim teknolojilerinde nereden nereye? *Genç Bilişim Dergisi*, Aralık.
- Öztürk, M.**, 2021. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ve interneti kullanma durumlarının incelenmesi. *Kmü Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 23(41):266-278
- Perensky, M.**, 2001. DigitalNatives, DigitalImmigrants, *Horizon*, 9, 5, 1-6.
- Rideout, VJ, Saphir, M., Pai, S., Rudd, A., Pritchett, J. (2013).** Sıfırdan sekize:
- Sağır, A., Eraslan, H.**, 2019. Akıllı telefonların gençlerin gündelik hayatlarına etkisi: Türkiye’de üniversite gençliği örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 10(17), 48-78. <https://doi.org/10.26466/opus.515339>
- Samaha, M., Hawi, N. S.**, 2016. Relationships among smartphone addiction, stress, academic performance, and satisfaction with life. *Computers in human behavior*, 57, 321- 325.

- Samancı, O., Ocakçı, E.,** 2017. Hayat boyu öğrenme. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 711-722.
- Sanal, Y., Özer, Ö.,** 2017. Smartphone addiction and the use of social media among university students. *Mediterranean Journal of Humanities*, 7(2):367-377.
- Sarıgöz, M.,** 2023. Lise öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının sağlığı geliştirme ve koruyucu davranışlar üzerine etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*, Balıkesir Üniversitesi,
- Savcı, M., Aysan, F.,** 2017. Teknolojik bağımlılıklar ve sosyal bağımlılık: İnternet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının sosyal bağımlılığı yordayıcı etkisi. *Düşünen Adam* (30), 202-216.
- Schmidt, E., Cohen, J.,** 2014. Yeni dijital çağ. *Optimist Yayınları*, İstanbul.
- Süler, M.,** 2016. Akıllı telefon bağımlılığının öznel mutluluk düzeyine etkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Sakarya Üniversitesi, Sakarya
- Şata, M., Karip, F.,** 2017. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği-kısa versiyonunun ergenler için Türk kültürüne uyarlanması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 6(4): 426-440.
- Şencan, H.,** 2005. Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlilik. *Ankara: Seçkin Yayıncılık*.
- Şentürk, D.,** 2017. Lise öğrencilerinde cep telefonu bağımlılığının yaşam kalitesine etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul
- Şimşek, K., Zabun, B.,** 2019. Türkiye’de ortaöğretim öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı: Kahramanmaraş Örneği. *International Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences*, 17(5):547-559
- Takao, M., Takahashi, S., Kitamura, M.,** 2009. Addictive Personality And Problematic Mobile Phone Use. *Cyber Psychology and Behavior*, 12(5):501-507.
- Taşçı, C., Mutlu N., Emin. M.,** 1991. Bilgisayar tarihi, Alternatif Üniversite. *Ağaç Yayıncılık*, İstanbul
- Tosun, Ç., F. Bayram, A.,** 2015. Açık öğretim lisesinde artış: Kadın öğrenciler. *Eğitim Bilim Toplumu*. 13(49), 84-99.
- TÜİK.** 2021, Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132>.
- TÜİK.** 2024. Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım Araştırması <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132>, e.t. 04.06.2024.

- Ulaş, M. M., Yılmaz, M., 2020.** Teknoloji bağımlılığının ortaokul öğrencileri üzerindeki etkilerine yönelik branş öğretmenlerinin görüşleri, *International Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences*, Vol: 8 Issue: 54 Year: 2022 JULY Pp: 870-876.
- URL-1,** 2023. <https://www.google.com/search?q=ileti%C5%9Fim+nedir+makaleler&oq=ileti%C5%9Fim+nedir+makaleler&aqs=chrome..69i57j0i22i30i62i54j0i22i30.5080j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>. 19.02.2023.
- URL-2,** 2015. Noyan, C. O., Enez-Darçın, A., Nurmedov, S., Yılmaz, O. ve Dilbaz, N. (2015). Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin kısa formunun üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16:73-81.
- URL-3,** 2023. Ayberk Göktürk, İletişimin hikâyesi ve tarihsel gelişimi, <https://ungo.com.tr/2019/09/iletisimin-hikayesi-ve-tarihsel-gelisimi>. 19.02.2023.
- URL-4,** 2023. <https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/telefonun-icadi>. 19.02.2023.
- URL-5,** 2023. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/72157/mod_resource/content/2/%C4%B0leti%C5%9Fim.pdf, 07.03.2023.
- URL-6,** 2023. <https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/televizyon-kim-ne-zaman-icat-etti>. 19.02.2023.
- URL-7,** 2024. Türk Dil Kurumu güncel sözlük. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/E.T>: 17.06.2024.
- URL-8,** 2023. https://prezi.com/wwir_z71loa0/sanal-iletisim. 19.02.2023.
- URL-9,** 2023. <https://mediatrend.mediamarkt.com.tr/akilli-telefon-tarihi>. 19.02.2023.
- URL-10,** 2023. <https://saglikkulturspor.eskisehir.edu.tr/tr/Icerik/Detay/bagimlilik-turleri>. 24.02.2023.
- URL-11,** 2023. <https://saglikkulturspor.eskisehir.edu.tr/tr/Icerik/Detay/bagimlilik-turleri>. 24.02.2023.
- URL-12,** 2023. <https://saglikkulturspor.eskisehir.edu.tr/tr/Icerik/Detay/bagimlilik-turleri>. 24.02.2023.
- URL-13,** 2023. <https://saglikkulturspor.eskisehir.edu.tr/tr/Icerik/Detay/bagimlilik-turleri>. 24.02.2023.
- URL-14,** 2023. <https://saglikkulturspor.eskisehir.edu.tr/tr/Icerik/Detay/bagimlilik-turleri>. 24.02.2023.
- URL-15,** 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf>- 17.06.2024.

- Ünal, M. H.,** 2015. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin belirlenmesi, *Uzmanlık Tezi*, Sağlık Bakanlığı Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Vanden Abeele, M. M., Postma-Nilsenova, M.,** 2018. More than just gaze: An experimental vignette study examining how phone-gazing and newspaper-gazing and Phubbing-While-Speaking and Phubbing-While-Listening Compare in Their effect on affiliation. *Communication Research Reports*, 35(4):303-313. <https://doi.org/10.1080/08824096.2018.1492911>
- Yang, X., Zhou, Z., Liu, Q., Fan, C.,** 2019. Mobile phone addiction and adolescents anxiety and depression: *The Moderating Role Of Mindfulness*. *Journal of child and family studies*, 28(3):822-830.
- Yayla, F.,** 2007. Telematik iletişim teknolojileri ve kablosuz erişim. *HABTEKUS07 1. Haberleşme Teknolojileri ve Uygulamaları Sempozyumu*.
- Yıldırım, M.Ç.,** 2021. Kocaeli Üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon ve internet kullanım düzeylerinin belirlenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli
- Yılmaz Dinç, S.,** 2023. Ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığının, sosyal uyum ve okula bağlılık üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 24(2), 227-238. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1142991>
- Yılmaz E, Şahin YL, Haseski Hİ., Erol O.,** 2014. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir ili örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 2014; 4(1), 133–144.
- Yiğit, Y. E.,** 2019. Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığının yalnızlık üzerine etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*, Biruni Üniversitesi, İstanbul
- Yoon, S., Kim, J.,** 2001. Is the Internet more effective than traditional media: Factor affecting the choice of media. *Journal of Advertising Research*, 41(6)
- Young, K.S.,** 1996. Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology and Behavior*, 1(3):237-244.
- Yücelten, E.,** 2016. Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

